

MAGYAR HADISZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

I.

A MAGYAR LOVASSÁG REGULAMENTUMA 1722.

Zászlók föll szenteléséről, és kiadásáról, s régieknek pedig cassatiojárul.

A regiment compagnianként kinyomakodik azon templom vagy sátor elejében, ahol az föll szentelés rendeltetett és aufmacsirozva közel megh allapodódik rendben, az fegyver ell titetik és az zászló minden Compagnia előtt leüttetik, az szokot strásák azhoz rendeltetvén azomban pedig a nép is le szál, melynek harmadrésze az lovakat tartya velek maradván minden compagniabul egy alltiszt, a két-harmadrész feő s alltisztekkal együt közegessen s rendessen említet templomban vagy sátorban megyen az hova már annak előtte az új zászlók s azok mellyet az dob zászlók is vitettek, csak három-négy szeggel az koplákhoz verve és az koplán koronája, vagyis hegye hasonlóképpen már reájok csinálva s egy separalt asztalra letéve lévén, és ugy egyben gyülekezővén, oberstertül foghva az regiment-beliék s az kik talán invitáltattak, az regiment pátere az cantatumot ell kezdi (sokszor püspökök vagy más nagy papok reqvirátatnak pro tali functione) és a midőn az evangelium jön tehát az oberster az maga kargyát kirántya s azt követik az többi tiszték is, ell vigézővén pedig ésmint elltitetik, mellyel az jelentetik, hogy az tiszték ujabban az zászlójhoz esküdnék, s azokat utolsó csöp virekig fegyverekkel oltalmazni fogják.

Az mise után szenteli megh az pap a zászlókat, az megh lévén pedig, az ahoz rendelt alltisztek által valamint odahozattak, ugy ki is vitetnek az regiment közepe elejében álltot két vagy három asztal-

kára lerakván, holot az alat már az regimentbeliek is az templombul vagy sátorbul prævie kimentek s föll ültek az strásamesterek alván előttök, az feőtisztek ellemenben az obersterel stabalisokkal együtt minnyájan említett uj zászlók körül álván, mely asztalkákon az süzségheg szegek. fogók, ár s kalapácsok és egyéb requisitumok in promptu vannak holot is az melegh ellen vagy más okbul is sátorok szoktak föll verettetni és ugy az papi ember ütt legh először is in nomine Ss^{ae} Trinitatis három szeghet mindenikében, azután az oberster vagy comendans az elszöt fölségheg római császár kegyelmes urunk nevében, masékat az comendérozó generalis és harmadikat maga tulajdon nevében, igy seqvítálván az többi stabalis és feő tisztek mindenike az első szeghet fölseghes urunk, másodikat az comendérozó generalis, harmadikat az oberster és negyediket az compagnia nevében üttvén, ezek után in continenti compareálva minden compagniabeli strásamester, két kaprál és három közkatona, kit is ollyformán egy más asztalkán a latere, rang szerint, mellyeket az adjutant, vagy valamely strásamester dirigál, négy szeghet üttnek, compagnianként járolván oda s ell vigezván azonnal vissza is mennek, és igy contináltatik ezen functio, méglen a standárok az koplákhöz rend szerint vervén jó le nem szegesztetnek: hogy ha azomban valamely más idegen tisztek invitáltattak pro tali solennitate, tehát az pater után azokat kénálja megh az oberster az előtte való szegh verissel.

Observáltatik emellett, hogy a zászlótartók pro invitatione extraneorum applicáltatnak ezen functiora ez előt való délután, és amidőn az szegezéshez fogadtatik, minnyájan az asztalkáknál jelen vannak, subministrálván az kiket invitáltak s fölleb valóknak az kalapácsokat, szegeket s requisitumokat, ugy hogy az extraneusokra nézve az obersternek adgyák kezében az kalapácsot s az offerálja az vendigekeknek, ugyan eők az cornétek furnak lukat is az árral az szegegek könebbé veréssére nézve, kéirt elegendő árt köll készíteni az asztalkákra, egy vagy más ell találván törni fogyatkozás ne legyen, s azzal az föll veretis ne retardáltassék: az kapitányok közül pedigh mindenike megh köszöné finito opere, hogy azzal megh böcsültetett, és jóvendőbeli standarja föll szeghesztetisiben szegéttet.

Melly is véghez menyvén minden compagniabul az üdősb kaprál megh jelenik, és ki ki az uj zászlót magányossan az compagniaéhoz viszi lóháton, holot az zászlótartónak bal kezére béáll ez rendben, aki már ott vagyon (valamint a többi tiszt minnyájan az standárok fel szegesztetise utan az compagniaihoz takarodnak) az ó zászlót

kezében tartván és az oberstvachtmaister is már az regiment előtt lévén, a ki az oberstert az vendigeikkel bé várja s trombita és dob szó alatt praesentáltat, ámbár olyan személ nem volna is köztök, kit az praesentatio illetve, mert ugyanis ilyen sollennitással szabadságban áll az regimentnek vendigeit minden böcsülettel excipiálni következő képpen:

További parancsolattýára az obersternek job s bal szárnyárul egycersmind csavarodván circulust formáltat az oberstvachtmaister s intimálya az regimentnek, hogy az oberster parancsolattýából az comendérozó generalis tudásával az réghi zászlók cassáltatnak s az ujak installáltatnak s helyeikben adatnak: arra pedig ugyan az oberstvachtmaister az leibcompagniaól lovagol (azután pedig az többihez is.) ki veszi az kaprallak az keziböl az új zászlót és a zászlótartó kezében adgya, az ót azonközben az kaprál foghván és az hátulsó rendben vévin öszvö csinálya, a tokban teszi és az koplýa fölsó végéhét foghja, megh fordíttya és az vállára veszi, mely után az zászlótartók frissen le szallannak s ki ki az cornétet kezében foghván, gyalogh három-négy lépésnére az compagnia előtt megh allapodik, ugyan gyalogh mindeneke mellet két köz katona mezítelen fegyverrel két felöl mint zászló strása lévén, és ugy migyen az egyházi személy az első compagniaól kezdvén s rendében egyenkint benedicallja az zászlókat, mellyet minden cornet csak magha (az két strása megh nem mozdulván) fél térden álva excipiál. az zászlónak hegyit az fölld fele megh hajtván, veghivel pedig ismit föll áll s bé várja méglen egészen véghez nem ment s akkor eczesmind lóra ülnek s az zászlókat kezekben fogják: sokszor az eghész zászlók az regiment közepére vitetnek az zászlótartók által s ott egyszesmind benedicáltatnak.

Ez után az oberstvachtmaister megh szollétya az auditort s parancsollya, hogy az hadi articulusokat olvassa ell, praevie mindazonáltal admoneálya eóket az új hűesztetésre és explicálya, quid sit perjurium et in conscientia quid efficiat, ellemben minimó dicséretes légyen az állandóságh, hasznos és dicsőséghes annak követése et similia plura; ell olvasván pedig az articulusokat a szokot juramentum praestáltatik. (melynek formája föl: 206 N° 90 adnectáltatot) quibus pariter finitis az pater ha tetsék egy praedicationot tehet és az Miattýánkót minyájokkal ellmondhattya: Az regiment pedig az circulust az után megh nittya és ismint helyére áll, onnend dob s trombita szóval bénýomakodván valamint az parada helyére macsérozot.

Ha táborban történik ezen solennitás, tehát csak az regiment numerussa fronta elejben nyomakodik ki az regiment s oda vissza tér annak végivel az új zászlókat szokot helyekre hellesztetvén.

Az réghi zászlók az comendansoknál hagyatnak, vagy egyenlő akkarattal templomban adatnak s ezen utóbbé legh éllendőb és úgyis practicáltatik.

Urnapí Solennitásrul.

Legh inkább erősségekbén ahol garnizon vagyón, az gyalogságh által mégyen vighez ezen solennitás, de ahol az lovasoknak stábja, kivált mi kéretet¹ városokban qvártélyoz, cantonéroz, vagy stationáltatot, maghányossan tudni illik és az várostul s egyházi rendtül az oberster vagy comendans reqviráltatik, tehát egy kapitány vagy hadnagy 100. vagy 40. 30. emberrel s azokhoz illendő tisztekkel comendéroztatik, aki az neppel az ki jedzet parada helyére gyalogh csak az karabinyokkal nyomakodik s rendben veszi, egy s más fiók strását ki állítván aki vigyaz s jelt ad mikor köllessik salvet adni, ugy mint a midőn in cathedrali az cantatum mondatik és az Gloria in excelsis az oltárnyál intonáltatik, legh először, másodsor mikor az kiment processio az templomban ismint vizsament az Te Deum laudamus kezdetivel és harmadsor annak végivel midőn az benedictio adatik.

Minek utánna az nagy mésenek végével az processio kimigyen az nép bé várja az parada helyén, közelgetvén pedigh præséntáltatik az fegyver, de midőn már az Venerabile az baldagin alat, melyet nigy cornét viszen, és két felül két kaprál, és huszon négy köz ember késére (kik is az négy oltárnyál a benedictiokor salvet adnak) közelet, tehát az comendérozó tiszte az népet jól térdre parancsolya esnyi, az karabint az job térdéhez, mellyel tudni illik le térdpelt hellesztetvén és az csünek az közepén föllül job kezivel megh fogván, bal kezével pedigh az süvegkit kiki levévén, illendő veneratiójokat s devotiókat azzal contestállják.

Ell halladván az Venerabile, ismint föll kelnek s præséntálnak: trombitás gyalogh nem szokot igyen comendéroztatni, de ha az is parancsoltatnék, annak ideiben eó is megh fúja a trombitáját.

Mind addig köletik pedigh az népnek az parada helyin megh maradni, méglen az processio ismint visza takarodik az templomban, hollot az után amint föllül jelentetet az Te Deum laudamus kez-

¹ Kerített, fallal körülvett.

detivel második salve, és az harmadik az benedictiokor adatik, mely után az comendérozó tiszt az népét azon helyre vissza véssé a honnend kinyomakodot és ott ell bocsájtya.

Ugy is tartatik ezen solennitás, hogy a nép directe (trombita szóval, ha comendéroztatik.) ugyan gyalogh az parada helyérül az nagy templomhoz vétetik s ott az első salve után, midőn az processio ki jön az Venerabilét közben fogják és ell kísérik az szokot négy oltárokhoz s ott is mindenütt mikor az evangelium ell olvasása után az benedictio adatik, egy salvet ad, vissza érvin pedig az processióval az templomhoz eghisz az ajtóigh migyen s onnend ellőbbi helyire veszi maghát s úgy adgya az Te Deum laudamus kezdetin az második és az benedictiokor az harmadik salvet, melynek végivel vissza vétetik a honnend ki nyomakodot s ell bocsájtatik.

Observandum, hogy az fiók strása le nem térdepell, hanem fön álva præsentál, amint már föllül attingáltatot.

Husvétí Observatiokrul.

Nagy csötörtökön midőn a nagy mése alat az Gloria énekeltetik, az eghés harangok megh vonyatnak, azután pedig nagy szombatigh ugyan azon ideig nem harangosztatik.

És így valameddik az harangok halgatnak az fegyver megh fordétva, mint valamel temetisnél viseltetik és az lábhoz is az vigivel föll fele hagyván az agyát titetik, az csüt kifele fordítván és az kezivel az acsilon föllül az fogásánál tartván præsentáltatik: hogy ha pedig az fiók strása föll s alá sétál az posztján, az karabint az balkarja alá veszi, keresztül bocsájtván az derekán job kezivel az végínél belleb egy araszniival megh fogja, ki felé esvén akkor az csúje és ill formán macséroznak az gyülekezet helyrül ki az gyalog valcságok: lóháton ellemben az kardnak a hegyit fogja ki ki keziben és az markolatlyát a job válára ereszti, mind præsentatiokor máskint a hegyit. az trombitás pedig ha a trompal vagy compagniával vagyon sártinon szokot fujni: az patrolok s más szolgálatban levők is ill képpen observállják.

Az nagy mise után az monstrantia és az ciborium az nagy oltáru a sekristeben vitetik baldagin alat, melyet negy zászlórtató viszen.

Nagy pénteken midőn az passionak vigivel az oltárnyál az collecta ell olvastatot az zászlórtatók az baldaginnal az sekreste ajtója

előt várákozna, kihozván az pap az Venerabilet a nagy oltárig kisirigh a honnend annak eseremoniaj után az koporsóban vitetik.

Nagy szombaton az mise szolgáltatásával ésmint megh vonyattatván az harangok és az Gloria ell mondattatván, az fegyver is ismint visza fordítatik; esztte pedigh nolez órákor hollot az föll támodás tartatik hasonlóképpen mind Urnapján némel nép comendéroztatik amint ki telhetik.

Mikor az pap az szent koporsónál harmadszor az aleluját inekli akkor adatik az comendérozó néptül az első salve, arra az processio kijön vagy a templomot vagy a piarczot megh kerülvin visza migyen; mind ki s mind bé menet, ha közel iri az paradában álló népet az Venerabile, ugy cseleksig, mind az urnapi solennitáskor említetett, minthogy pedigh ordinarie kisőn iczaka esik ezen processio és már az retiráda után, observálni köll, hogy a trombita megh ne fujatassik.

Visza érvin az processio az templombul a Te Deum laudamus énekelletik s akkor adatik, mind urnapján, az második salve és az benedictiokor az harmadik, melly után az nép ell boesájtatik.

Az oberster vagy comendanson kívül senki más az regimentnél hír s engedelem nélkül amint sokszor ell szileszttve vannak stationálva az compagniak erre az urnapi s más illyen functiokra népet nem adhat, hanem megh jelentvin magokat, ha máskint az üdő s alkalmazatósággh engedi soha sem szokot denegáltatni.

A Te Deum Laudamus valamely obtineált victoriával vagy más okokbul mékint tartatik.

Az eghis regiment compagnia vagy tromp az hova parancsoltatik, ki állítatik és rendben vettetik, annak paradaja szerint két szorban s minek utánna az ágyukat ki lötték az Gloriánál adatik az első salve (mind Urnapján) a második a Te Deum laudamus kezdetivel s az harmadik az benedictiokor.

Mind az parada helyre, mind pedigh az táborban vagy statioban visza, trombita és dob szóval macséroztatik.

Régenten olly szokás vala, hogy az generalissághon kívül az stabbeli tiszték is, két kapitány, két hadnagy és két zászlótartóval minden regimentbül az haubqvartélyban az comendérozó generalishoz pro aggratulatione megh jelentek s azután az paradat megh tekinteni vele együt kimentek, ugy hogy a midőn az után az eő numerusokra került, előre takarodtak, magok kötelességhek contestatiojára, az ha

már közelgetett az comendérozó generalis az brigadához, mellyben az regiment állot, frissen előre mentek s ki-ki maga helyire állot ad reverendum, solita sua præsentatione s azután kezdődöt csak (a midön az comendérozó generalist az templomban vagy sátorban az miséhez kisírtik) az Te Deum laudamus, de az mostani időben mindenkör előb tartatik ugyan dél ellöt az isteni szolgálat az hova az generalisságh és az tisztek concurrálnak, s ahöz minden regimentbül az dobok trombitásával együt compareálnak, délután pedigh mégyen ki az comendérozó generalis az parádát megh nézni az generalissággal s tisztekkel és akkor adatnak a salvek; midön az Te Deum tartatik, az regimentbéli páterek is bé mennek az pater superiorhoz néki in illa functione assistálhassanak.

Mit observallyanak az tisztek az kik ell comendéroztatnak, ell menetelekkel és visza érkezisekkel.

Valamint ha az regimentül egy vagy más tiszt ki comendéroztatik, tartozik maghát az obersternél, oberstlaidinanyánál és oberst-vachtmaisterinél megh jelenteni s ha visza jön is (minekutánna az brigadabeli generalisnak vagy néha az comendérozó generalisnak magának is a honnend vette directe instructioját, amint történik, hogy megh parancsoltatik ott vagy másnál pro tali jelencse maghát, a kimenő tiszt reportált) reportálni ugy szintin az aki valamel detachment, az az ki szakasztot nép comandója ala adatik, előb hogy sem föll veszi az generalvachtmaisternél, feldmarchal laidinontnál és cavalleria generalissánál megh jelenti maghat s oretenus parancsolattyokat veszi az után pedigh migyen az comendérozó generalis-hoz irásban ki vévendő orderiért.

El vigyezvin ellemben az comandot s visza térvén jelensighet az comendérozó generalisnál kezdi s ugy continuállya az lovasságnak generalissa, feldmarchal laidinont, generalvachtmaisternél azután az regimentnél vizsi.

Oka pedigh ennek, mert az illy formán comendérozot tiszt ki indulása előt az alacsonabnál jelenti maghát az hogy mintegy gradatim comandójok alól az armádátul dimitaltassik és senkitül másdul, hanem az comendérozó generalistul dependéallyon, mert az parola is onnend adatik néki, hanem ha adtul máshova assignáltatot, hogy azomban az comandók végivel vice versa az comendérozó generalisnál jelenti maghát azért esik, hogy attul megh ismértessik,

hogy az comandóját ell vigzette, consequenter ismit azok alá tartozandó az kiktül az előtt említett insinuatik által föll szabadult.

Kire nizve igyen errálna valamely tiszt, ha aszt kívánna manuteneálni, hogy az comendójának vigivel más generalisnál jelenese bé magát előbb, hogy sem az comendérozó generalisnál volt s ha történnik, hogy egy vagy mástul prætendaltatnék, tehát az præmittált jó fundált argumentum az ellen szolgálhat, mely mindenüt jelesnek fogh találtatni.

Hogy ha pedig az illen külső comandókon valaki mit vét, vindicatiója az comendérozó tisztet, vagy az comendérozó generalist illeti 24 óráig de azoknak ell folyása után az regiment keziben szolgáltatik arestom alatt, kiért az regiment az előtt mi afféle comandon vagy strásán levótt megh nem büntethet, vagy corigálhat, méglen, ha ott dissimulátatnék, vagy talán nem advertáltatnék defectusa, az regimenthez vissza nem migyen.

Kinek köllessék az trombitát megh fujatni s a dobokat megh üttetni és præsentálni.

Egyedül az general-laidinantnak vagy vice-királynak az provinciákban aki egyszersmind kapitaneus generalis fujatik megh az trombita és verettetnek megh az dobok, vagy comandérozó generalisnak az maga territoriumjában, ha nagyob in caractere valaki jelen nem volna.

Ha valamely mezzei feő generalis némel időre az armadatul ell távoznék, de az országbul ki nem menye, amint töbször is törtinik, igyen illetlen volna, hogy más aki utanna comandéroz, magának az dobokat megh veretni és az trombitákat megh fujatni præsummálna s annival inkább nem prætendálhattya az lévő szerszámok generalissa vagy feöldmarchal laidinont ezen bocsületett, ámbár az armadatul mé népel máshova ell comendéroztatik, de az országhon kívül nem menye, hanem:

A holl egy armadanál töb földmarchal vagyon egynél, ez nem observáltatik, mivel eőket azonnal, ha valahova mi corpussal küldetnik, hogy dob s trombita szóval excipiáltassanak, illeti: minden feő tiszték a midőn strására, comandóra vagy más szolgálatra mennek. mingyart az gyülekezet helyirül megh indulván megh fujtatyák az trombitat, méglen táborban az feöldvachtokon kívül, gvarnizonban vagy posterungban pedig az kapun, stabsqwartélyon is station kívül irkeznak, vagy az hova kölletik menni az táboron vagy stácion belül

adig, ha vissza jönnek hasomlóképpen ott kezdik ahol kimenetelekkel le fujatot, eghis az regiment, troupp vagy casarma elejben, vagy ha bizonyos parada helyek vagyon adik fujatnak.

Az obersternél vagy regiment comandansánál dob s trombita szó máskint nem hallatik, hanem ha a sátoránál vagy szállásán az isteni szolgálat tartatik, mely solennitas más ahoz rendelt sátornál is mezőben statiokban pedigh ahol az regiment az cathedralist tartya respective annak ajtaja előtt suo more observáltatik: item ha az commendérozó generalis vagy más s valamely méltóság az obersternél vagy comandansnál ebiden találna lenni. akkor is ha teczik elől vétetnek, de ha az comandérozó generális ott nem volna, tehát megh jelentetik az statiokban, vagy gvarnizonokban s ha jelen volna is, és maga nem hozta volna elő megh kérdeztetik kedve tartása.

Mi illeti az fegyverek præsentatióját, akinek dob s trombita szóval megh adatik az böcsülett, annak præsentáltatik is; nem külömben az földmarchaloknak, lovasság generálissainak is köll præsentálni, de az földmarchalleidinontoknak s generálvachtmaistereknek csak az magok brigadajbeliek tartoznak præsentálni, ugy mint az obersternek az regiment. — Minden fiók strása præsentál az feő tiszteteknek, hanem az profoznal levő strása senkinek sem sótt az retiráda után esztve nem is szóllít megh senkit is, csöndösségben lévín vigyaz szolgálattýára, egyedül aki éppen reá menne s nem ismirhetni megh aszt szóllíttya. de ne olly nagyon, elég hogy amaz megh érthesse s a strása is megh tudhassa kicsoda, hollot idegen embert olly helyre ugy sem szabad eresztzeni.

Az strásák mellyek az generalisoknál vannak az obersternek fegyverben állanak az karabint lábhoz vévén, de az kapuknál vagy máshol lévő strásák, amint sokszor történik gyalogság nem lévín mindenkor præsentál az három stabbéli tiszteteknek, az kiknek mi gvarnizonban lévő feő strása és az commendans strásája is, csak ugy mint az generalisok strásái fegyverben állanak.

Cæterum se az fiók se eghis strása ollyas tisztnek nem præsentál, kinek oldal fegyver nem volna, valamint hogy az parola sem adatik annak az ki annélkül vagyon.

Az temetisrul.

Valamint egy actualis oberster az eghés regiment előtt az zászlók lobogása alat installáltatik, ugy szintin el is temettetik, egyedül, hogy az zászlókra fekete fátvol. mint az szokot jásznak jele köttetik, az

dobok fekete posztóval bé buríttatnak és az trombitákra is fátyol adatván, csak az sartin által fujattatnak meg.

Az regiment comendánsát ellemben csak hat compagnia késéri, mind a kettőt pedig az hadnagyok viszik mindazonáltal olly külömb-séggel, hogy az elsőt egy eghis vasban öltözött ember illeti és egy jászban öltözött paripa földig fekete posztóval bé burítva, úgy hogy az hátulsó része tiszten előtt lépisnire üszszik utánna, mellyet két hasomló képen jászban ruházot szolgál szokott vezetni s ezek az koporsó előtt mennek.

Oberstlaidinantot, ha nem regiment comendansa, úgy az oberst-vachtmaistert négy compagniak késérisivel az zászlótartók viszik.

Az regiment kvartélymester, auditor, káplán s adjutant temetisi-hez egy hadnagy az szüséghe all tisztekkel, s 60 közember adatik, a két elsőt, ha hadnagy titulusok volt az strásamesterek viszik, másként az furirok az elsőt, más hármát pedig az kaprálok, az többi kis stabbeli személlekek ell takarítására ellemben egy strásamester 30 emberrel rendeltetik s minnyájokat az kapralok viszik az regiment borbélyán kívül, a kit az alatta levő borbélyok tartoznak vinni.

Az kapitánt az eghis compagniaja késéri zászlóstul, mellyhez egy más kapitány comendéroztatik s ha in complete volna másokbul pro tali actu compleáltatik.

Hadnagy és zászlótartót pedig csak az compagniak fele zászló nélkül, a hova hasomló képpen egy más hadnagy comendéroztatik az elsőt az strásamesterek véin, az másikat az kapralok, az többbe prima plana személjeket, kapralokat s köz embereket az magok pajtásai. Egy strásamester, két káprál s 30 ember késérvén amazokat, kaprált pedig az kaprálságha, vagy husz ember egy kaprálal, és az köz katonát egy vice-kaprál tisz emberrel.

Temetiskor az három fő stabbeli tiszteknél és kapitányoknál az zászlók koronája alá köttetnek az fátyolok és mind fő s mind all tiszteknek, trombitásoknak s akik az tisztet viszik fátyolok adatnak, és tisztek az bal kezikre kötik az fátyolt az trombitások az trombitákra.

A három stabalis tiszteknél az dobok is fekete posztóval boréttatnak bé.

Nem külömben az fő tisztek koporsója az crucifixus mellet az pakája és kardja és kereztül titetnek, de az actualis obersternek koporsójára egy sisak is és egy vas derik is helhesztetik.

Hogy ha az kölcséget kimileni akarnák, tehát az fátyol csak az zászlókra, akik az koporsót viszik s a szolgál rendnek adatik.

De ha még nagyobb kölcsiget kívánnának impendálni, tehát étcsaka instituáltatik az temetis s anni all tiszt comendiroztatik amenni teczik. kik is két felül az koporsó s igaz paripa mellyet igó faklákkal mennek, az vendigek is az kik az koporsóhoz rendelt tisztok után párossan járnak, hasomló képpen egy fakla és fátyol adatik, az kik alacsonab rendnek pedigh egy viasz gyertya; ha valamely religiobeliek invitáltatnak akik az koporsó előtt mennek azoknak is egy egy fákla adatik s ugyan az teszt előtt migyen az regiment paterja is az eő egyházi ornátussával s requisitumival, az dobok s trombitások pedigh strásajval mingyart az koporsó után vannak; az regimentnek hat compagniaja az idősb kapitányal elől migyen, az oberstvachtmaister pedigh az többé hét compagniaival, ugy hogy azok közül az leibcompagnia legh első lígyen az késérő vendigek után.

Hasomlóképpen tartatik midőn az compagnia maga kapitányát zászlóstul ell temeti, holot az hadnagy 30. lóval elől járóban vagyon, az ahoz rendölt más kapitány az zászlóval az gyalogh késérők után hátul járóban.

Minek utánna illy formány az temetisnek helyihez érkeztenek, az oberstvachtmaister kinek keziben az kard visza fordétva ugy hogy az hegye a markában. az markolatya pedigh föllül, mellyen az fátyol fűgjön, légyen (valamint hogy az eghis regiment is ugy fogja az kardokat) aufmachiroltatta az népet frontal az temető hely fele, ugy hogy az leibcompagnia a közepin álljon, amaz tizenkét compagnia pedigh amint macsirozot két felől rangjok szerint az többi stabbalis compagniak az két szárnyát az regimentnek tartván következendő képpen job és balra be fele az leibcompagniaig az kapitányok idősb-siges mivoltvához képest, mellyet már kimenetelkor kölletik rendben venni állanak compagniaival.

Ell vigezvin pedigh pater functioját s prædicatioját (ha tartatik) az test az sirban titetet, benedicáltatot s az Mi Attyánk ell mondatot. parancsolla az oberstvachtmaister az fegyvernek præsentatioját és hogy ell tévén az kardot s fölvévin az karabént. amellet föl-takarván az háti bőrt is, hogy az pisztolokhoz férhessenek, az tüzeléshez készen tarcsák magokat, mellyre az karabénbul s két pisztolbul egymás után annak intermediuma szerint három salve adatik s arra az regiment dob s trombita szóval, mely már az tüzellis alat kezdődik, az compagniak rangja szerint az parada helyre visza vitetik s onnend ell bocsjátatik. Illyen képpen observáltatik más kisseb haloti functioknál is.

Az tüzellis az all tisztok s közemberek temetisihez igen abobeál-

tatot, kivált mezőben a holl közel áll az ellensigh, más az megh kéméltetik az puskapor is sőt, ha a főtisztek utolsó böcsületekre salve adatik és az magazinumbul porok nem volna, hanem magoknak köllene venni az comendirozottaknak, ex substantia defuncti bonificáltatik nékik.

Előb hogy sem kinyomakodik az nép azomban megh hagyatik, senki máskint hanem csak tiszta fujtással tölcse megh az karabényát s pár pisztolát mellyet is az all tiszték megh vizsgálának glóbus ne legyen benne, mi kár ne követkeshessik, ugyanazért is föll felé fogadtatik az fegyver s ugy adatik az salve, amint az exercitiumban föll találtatik.

Notandum akinek római pápista keresztin az fönt megh irt négy egyházi ceremoniákkal nem temettetik, hanem csak egyedül az hadi solennitássokkal mint más minden képpen vitetik ki, s az mezőn vagy aféle kitalált alkalmatos helyen takartatik ell.

Az mezzei strásáruul.

Mi illeti az mezzei strását amint parancsoltatik regvel vagy estve az leibcompagnianál vagy trompnál azon a vigre comendérozt tisztel együt öszve gyűlvín az megh hagyott parada helyire s megh nevezendő comendérozó tisztnek igazgatása alá, akinél is mihelt oda érkezik a tiszt magát megh jelenti, migyen az többivel együtt annak rendi szerint formálya magát a holot is valamint fölosztatik s mi tivő légyen néki megh parancsoltatik a szerint cselekedgik; concedált mezzei strása postyára mint éjel s mind nappal minden figyelmetességgel és ébredenséggel vigyáztván az fiók strásait ugy előre mint az nyomra s oldalt lóháton s gyalogh annak szügséghe szerint a comendérozó tisztnek approbatiojával állítsa ki, s mindenkben szemes légyen: hogy ha pedigh már valaki volna azon strása poston s azt néki föl köl váltani, tehát az fegyvert annak szokásához képpent praesentálván s amaz is népivel ki álván bal kéz felül melléje áll trompjával s ugy azon tisztel öszve léptetevin mi parancsolattya vagyon legh először is tüle megh tudgya, az után pedigh az fiók strásákot az strásamester vagy kaprál által föll váltatván a midőn az másik ell migyen akkor nyomakodik helyre s amint megh hagyattatot, ahoz tarcsa magát.

Az paroláirt a strásamestert vagy kaprált s ha az nem volna egy régi értelmes köz embert külgyön estve fele, vagy amikor szokás, comenderozó tiszthez, egyszersmind reportálván általa azon ideig mi

occurentiairul; de másnap regvel föll váltásával minekutánna alatta valóival az mezzei strásának eghis corpussához, visza nyomakodik az parada helyre, maga személe szerint reportál comendérozó tisztinek minden törtinetekről.

Éczakának idein az ki állitot fiók strásák senkit sem eresztenek közel magokhoz, hanem távulrul megh szóléttják és az mezzei jelt töle hakkal¹ megh kérdik s ha nem tudgya, megh aléttják, méglen az egyike (mivel ordinarie ketten szoktak az olyan mezzei fiók strásán állani) az postjára rugaszkodik s megh jelenti s megh kérdi mi tivók legyenek, ha előb már megh nem parancsoltatot volna nekik, hogy directe be viszi föl vont karabénnyal: minden megh szóllétáskor éczakának idein tudni illik, ut præmissum, eöt-hat lépésnre álló helyekbül az fiók strásák mint egy égetve egyszersmind kirohannak s ugy szóllétya az edgyik közülök, hogy a feléjek jövő megh halhassa s ha felel jámbor megint megh kiáltsa: áll megh és arra mindgyárt szóllyon ismint mondvan: micsoda az jel, ha tudgya ell bocsájtya ha nem ugy cselekszik, mint föllül attingáltatot, observálván a mellet mi parancsoltatik omni tali passu nékik, mivel sok féliek az illjen coincidentiák az időknék s alkalmatosságoknak mi-voltára nézve.

Előb hogy sem az előbbi mezzei strása poszt ell nyomakodik föl váltása után mindenkor bizonyos distantiaira a táékat² is recognoscéroztattya, mi ellensig nem láttatik-e vagy a félle.

Az parada helyrül elbocsájtatvan az mezzei strásán volt nép, minden regimentbeli tiszt az maga alatta valóit suo ordine ismint visza viszi az leib standarja eleibe a honnénd kiindult s ott eő is ell bocsáttya compagniáihoz.

Valamikor kimigyen az ilyen (s akar más) commando és az comenderozó generálist elő talállya megh fujattya az trombitát, ha vagon, praesentálva egész aufmarchban oldalag nyomakodik lassan, de ha szoros volna az terrenum aufmarchioltat s ugy megh allapodván praesentál, méglen előtte el mígyen, S így cseleksik, ha ismét visza is takarodik az regimenthez valameddig oda nem érkezik. Az feldmarchalloknak és cavalleriabeli generalisoknak ellemen csak praesentál s a trombitát megh nem fujattya, méglen pedigh az mezzei strása tart hasonlóképpen csak az fő comendirozó generalisnak fújattya avagy fujat ha megh nem téltatik s praesentál, nem külömben az föld-

¹ Halkan.

² Tájékot.

marchaloknak s cavalleriabeli generalisoknak, de trombita szó nélkül, és illy formán az egész mezei strásákot inspicíálja generalisnak is, kinek visitatiójára ugyanis vigyázni köl, valakit gondviseletlenül ne találjon, mert élete s' böcsületibe jár; a többi generalisoknak s oberstereknek, amint eőköt illeti, az fő vagy all tisztí postokon gyalog fegyverben álván, spalíroztatik, praesentáltatik is, ut superius de praesentatione, máskint ugyan ezen ceremóniákrul, mikint observáltassanak praevie informályak magokat az tiszték, az mezei fiók strása mindazonáltal minden fő tisztnek praesentál zászlótartóig inclusive, ha azon talál menni valaki közülök.

Az fiók strásák ha ki allítatnak az all tiszt által ennihan lépissel előb, hogy sem az változó helyre érkeznek, az karabinnait föl fogják az agyait az térdükre tívin és az csúnek középit fogván s ugy léptetnek az előbbi fiók strásák mellé bal kéz felül, hollot az parancsolatot (s étsaka az mezei jelt is) túlök ki vívin, midón amazok már ennihan lépissre ell mentek az karabinnait az nyeregben teszik keresztül magok elejbe s ha valakinek praesentálni köll onnéd veszik föl és avval praesentálnak olly formán amint föllül attingáltatott; az kik az föl váltottak közül visza mennek azokat is ennihan lépissre mennének el praesentálva és ugy erezik le a vígivel job felül s ne is az nyeregben az lévin jelensége, hogy már föl váltottak és az tronphoz visza mennek; ha ki megyen ellemben váltani, mihelt föllül mingyárt az karabinnyát az horogban akaszsa s praesentálva nyomakodgyík ki a tronptul egy kis distantíáig, azután az neregben eresze maga elejbe, s midón már közel íri az föl váltandókat, ugy cselekszik mint már előb repetáltatott: Az fiók strása, ha étsaka valakit feléje menvén meg szóllít, föll vont karabínyal, magossan tartván mindazonáltal de készen ha ellenség volna mingyárt élhessen vele, éget ¹ eleiben, nt proxime supra.

Patrolérozásrul.

Ki küldetvin patrolérozni valamely tiszt, az parancsolattyának minden bötüire vigyázon, mert ugyanis sokszor nem kevés áalapot fűgh az afféle szolgálaton az egyenes országuttyán maradjon s abbul ki ne térjén, figyelmezen, kiért is hakkal és csendessen minden zaj nélkül léptessen, tovább ne mennyen mind parancsoltatik, hanem ell érvin azon helyt onnéd megh fordullyon egyenessen s a megh agyot üdőre visza térjén, arrul a mit látot s halot valóságos relatiót tévén.

¹ Üget.

Ha étsaka migyen ki az táborbul s ugyan hajnaligh vissza is kölletik jönni a parolat ell ne felejese, ki s be az strásákon az jelt megh adhassa.

Néha az erősségekben is patroléroztatik lóhátton, holot is observálya magha distantiáját és ha a köszt valamöl más patrolt vagy rundot (circálót) elő találna, megh szállíttya, felevén pedigh mi járatbeli ell bocsájtya s maga is tovább indul, de az jelt meg nem kéri, ha csak expresse parancsolattyában nincsen.

Az parolat a hol mi afféle patrolékozásban és circálásban egymásnak megh kölletik adni, tehát lóhátton kivont fegyverel egymás melle fele szegezvén adgyák meg s veszik az lovasoknál ugy kint mezőben is sokszor étsakán öszve akadván, de az gyalogok ha lóhátton vannak is le szállanak akkor az mezei strásán belül.

Senki ell ne felejese az parolat se meg ne másollya tisztiben s életiben való büntetés alat.

A midőn a parola ki vetetik vagy tisztül vagy adjutanttul, akor az lovasak is (akar hol találták is elől egymást) le szállanak és szövegvetve adgyák s veszik ki.

Piqvetrul.

Ollyas szolgálat, mely táborokban s erőssegekben pro subsidio eventuali rendeltetik bizonyos generalis, oberster vagy más tiszt inspectiója alat, aminő az corpus vagy 'praesidiumnak mi volta s onnend a mely helyre parancsoltatik öszve jüvetele, oda meg jelenik ki ki és a tivő a mi parancsoltatik; ordinarie étsaka szokot rendeltetni ezen pigvet.

Táborban ugyan legh inkább minden regimentek előtt nappal ellemben be nyomakodik, de minden képpen kisen tartatik ugy hogy azonnal föl ülhessen ha kívántatik.

Az patrolérozó vagyis vizitáló inspector generalisra vigyáz a tiszt, hogy oda érkezése előtt ¹ lóra s rendben vehesse alatta valoit, megh szállítván az fiók strásája által s ha felel és megh mondgya ki lígyen az jelt is megh adgya, tehát a parola megh adatik néki, vagy az adjutansának, de az stabbeli tiszteknek az kik vizitályák magoknak adgya megh a tiszt.

Dependeál az inspicáló generálistul, ha az regimenten kívül rendeltetik, atul vezi a parolat s annak is reportál; de ha az regiment

¹ Kétszer írva.

numerusa előtt áll az regimentül hozattya s ide teszi reportumát, vagy mi különböz ezekben parancsolattya szerint cseleksik.

Portárul.

Ha valaki portára küldetik bizonyos helyre s ideig aztot obser-
valni költetik s akar mi okbul is máshova divertálni nem szabad, ez
pedigh maid mindenkor ugy eresztetik ki, hogy vagy rabot hozzon,
vagy hadgyon, kéirt noha arra nem kötelesztetik hogy egyenes uton
uton járjon, mind az patrolérozásban, de az helyre a hova csiloztatot,
vagy a tájkára ell köll menni, hogy ha pedigh megparancsoltatik
directe oda mennyen aval is tartozik; más azért az szabad porta
holott valamely tiszt az elensígre ki kirezik, akkor maga akarattyán
s tecsése szerint intézheti járását de ha mi idő praefigáltatik neki
az vissza jövetelre el nem mulathattya, melly az passusban inserál-
tatik, anélkül senki sem mehetvin ki, az pedigh az comendérozó
generális adgya.

Furagerozásrul.

A midőn furagerozni ki migyen a nép éfél után vagy regvel,
vagy a mikor parancsoltatik, a zászlók eleibén kiál minden compagnia-
béli lóháton csak könnyű szerrel mi viselt öltözetben az furagerozó
requisitumokkal ugmint, casákkal, sátrokal s kötelekkel, fegyveressen
vagy a nélkül a mint megh hagyatatot, de a zászlótartó mellet min-
den compagniából ugyan enihány comendérozot szokot lenni, a mellet
egy kapitány s egy hadnagy 50, 60 vagy töb lovakkal is comendé-
roztatik az eghész regimentbül, ezek közben vévin a compagniakat
és az szekérmesterel az tisztek szekerein megh indulnak, az furagero-
zók ugyan csak csuportossan minden compagniabeli tudni illik együt,
de a comendérozottak annak rendivel s kimennek az megh nevezet
districtusban (valamint hogy minden regimentnek bizonyos hely assig-
náltatik a holl furagerozhat, hogy egyik a másikat ne turbálja, mivel
sokszor szárnanykint sokszor pedig az fél armada is egy nap furagé-
roz) holot az comendérozottak posztot vesznek s ki állitván strásáft
vigyáznak az ellensígh hirtelen megh ne üsse eőket, a többi le szálván
compagnianként szaporán kaszál, kötéseket csinál, az szekerek ellem-
ben rakodnak s az comendérozotak számára is anni füvet vágnak,
(vagy színyát, szalmát takaritanak amint az illen furagerozás megh
engedtetik) hogy azok is megh rakodhassanak az után és így ell
kíszülvéen lassankint vissza eresztetnek az táborban egymás után az

compagniak, az comendirozottak pedig az kapitányal hátuljában maradnak, tartózkodás nélkül követvén az compagniakat, mert ugyanis ezeken kívül más comendérozot nép is vagyon kín az armadatul, melly az furagérozásnak szokot oltalmára távuldadon előtte állani, s vigyázni; az regimentekel ki menyő comendérozottak pedigh csak mi casu pro majori securitate adjungáltatnak.

Az egy fűvön, színya s szalmán kívül amint, vagy egy vagy másnak ideje vagyon, parancsolatnál kiadatik, szenki élete böcsülete elvesztésivel semmit mást ne merészel furagerozni s ell venni.

Közli: Dr. TÓTH ZOLTÁN.

II.

A KHEVENHÜLLER-FÉLE HADI UTASÍTÁS.

(Kilenczedik közlemény.)

A' Tábor és * Campirozás rendöléfírül.

- 1 Midőn a' Tábor ki jegyeztetik, tehát a' Parada Piartz avagy helnek (** place d' Armes) négy Lineája a' Regement vagy Battallion 4. Izeinek az első sätortul három lépésnyire vagyon.

* Campement, annyit téfzen mint Tábor-fekvés, vagy mezei Fekvés, ehez szép egyenes jó tágos hel szokott váloztattni, holl az Armada sátor és Gunyhói föl-állittattnak, hogy ott le telepedheffenek, mell bizonyos Quartirok és utzákra föl-Ofztatik. Ezenn köllemetes hely mellett, minden Quartirnak elégséges alkalmatósága szokott lenni, viz és Furázfi megszörzésére, ezeken kívül a' hell ollan légyen, hogy az ember magát bé-sántzolhaffa (verretranchiren) és mindétig artzal az ellenség felé fordulhaffon, 's-aztott szeme előtt láthoffa. A' Lovafok a' két szárnyán, a' Gyalogok a' közepin, az Artilleria penig Bagágiával együtt, hátul. Minden Escadron fekvésének 60. és minden Battallionnak 90. lépés szükséges. A' Daragonyofok mindenkor a' Frontó előtt Campiroznak, vagy a' szárnyoin, hogy ha szükség magával ugy hozná, azonnal kéznél lennének. A' Campamentumot vagy Tabort ki jegyezni (abftechen) annyit téfzen, mint azonn helet, a' Táborozásra a' földön le-rajfszolni és föl-Ofztani.

** Place d' Armes, annyit téfzen mint Fegyver hele, az Erőtségben a' széles szabad Piartz, mell vagy a' város közepinn mint Győrött, kire a, fő utzák szolgálnak, vagy a' házok, vagy Báftyák között fekszik, arra való' hogy ott a' nép egyben gyűlheffen, ha lárma talál lennyi, avagy ha a' Comendánt parantfolattyának végben köll meñyi. A' Táborban avagy mezőnn nagy Dűlő föld a' Tábor elein vagy oldalán váloztatik, ott a' sereg az útközetnek állittatik: Továbbá minden Lovas és Gyálog Companiának

- 2 A' Zászlók Strázsái a' Regiment vagy Battallion közepin elő állanak, ugy hogy közönségeffen a' Zászlók a' föllebb-nevezett vonyotott negyedik vagy utolsó Lineáján állyonak, a' mellike penig a' Strázsán áll, tehát a' többiek előtt a' harmadikán, előbbre-állyon; de tfak fele légyen ki-bontva, és ez előtt az egézf Zászlók Strázsájja postiroztalsék, vagy allittalsék.
- 3 A' Companiák utzájja szélefsége 20. hofzfzasága penig 50. lépésnyi légyen.
- 4 A' Campania Utzájjátul 20. lépésnyire hátra, a' Hadnagy, Zászló-tartók és Vice-Hadnagy sátorja egy Lineában föl-allittalsék: annak első sátorfájjátul vizfza, avagy hátra számlálván, 30. lépésnyire a' Kapitányok sátorjai állittalsanak föl: tovább a' Kapitány sátora első-fájjátul 60. lépéft számlálván, a' Stabalis tífztek, első-Sator fájja ítftelsék-le, ugy hogy az Oberfter a' közepin, az Oberft Lieutenant, jobbjára a' Fő-Strazfa-Mester penig a' Regiment vagy Battallion ballja felül Campirozzon; továbbá a' Kapitányok Baga-giájja, a' meg nevezett 60. lépéftül, nem tovább hanem 30. lépésre állittalsék, hogy igr a' Stabalis Tífztek sátorja előtt 30. lépésnyi Parada hel maradhaffon.
- 5 A' Regiment kis Stabja, ugy a' Huboifták a' Stabalis Tífztek Bagaggiájja után állanak, az-után a' Profofzt, és végtére Markotányos, Mézfáros, Kiknek közönségeffen a' Kis-Stabalis és egyéb fzemélekkel egyítt, a' Stabalis Tífztek első Sator fájjoctul számlálván 70. lépés hofzfzfzaságra engedtetik.
- 6 A' Markotányos és Mézfáros után 20. lépésnyire hely úreffon hagyatik.
- 7 A' Konyhák a' Regiment előtt, az első sátortul számlálván, leg-alább 50. lépésnyire, ha a' föld-fekvéfe engedi, tfínáltolsanak.
- 8 Az első és utolsó föl-Ofztatott hel között a' többi lépéfeken kivül, a' Markotányos és egyéb sátoroktul, úres-hel hagyatik, hogy a' * Escadronok azonn marchirozhaffanak.

meg-vayon az illen Fegyver hele, mell nem egyéb hanem a' Gyülekezet hele. Az Ataque avagy Trenchée Fegyver héle, mell nem egyéb egy Arok-nál, ki-is mellékezzettel vayon megerófitve avagy bé-fódve, hová Lovafok vagy Gyalogok állittatnak, hogy a' Trenchenen munkálkodók az Erősfégbül ki-tfapandók ellen, ezekkel oltalmaztattaffanak.

* Escadron egy Lovas fereg, mell viaskodnyi rendben allittatik, ez akár rendelt útközetben, akár penig hirtelen elő adatott tfatázásban légyen (Rencontre) Némelkor 100. vagy 150. avagy 200 lövasbul álló, kik mindétig három lineában állanak, ezek vagy a' Majór, vagy penig a' Regiment leg-őregjebb Kapitányátul comandiroztatnak.

- 9 Hogy ha a' Regement vagy Battallion az Armáda első tfata helén, Campiroz, és meg-fzál, tehát (ha a' situatio és egyéb circumftantiák engedik) 300. lépésnyire előtte ; ha pedig a' Regement vagy Battallion, a' második tfata helre fzállott szintén ugy 300. lépésnyire utánna, árok, szűkség kedvéért áfottafsék. és az ágokkal kőrül űltefsék.

A' Tábor helérül miként köllefsék ki nyomakodnyi, és a' Marchirozásrul a' szoros utakon és Hidakon.

- 1 Mihelelt a' Roftálozás (Vergatterung) Doboltatik, mind a' nyájjan marchiroznyi kézfűllyenek, a' Fulerok két útéffel Dob által kihivatnak és a' mint nékiek a' Marche czédula adatott, elzve mennek ; a' sátorok pedig a' Roftálozás (Vergatterung) és Raft pihenés közben el-bontaffanak ; hanem ha más parantfolat adatnék a' Generalitáságtu', el-ottan ugy a' Tifztek, mint a' köz nép a' Parada piartzra mégyen, a' holl rendel állittattnak. és imádság után, mint a' Generalitáság parantfolya, megindul.
- 2 Midőn a' Regement vállára tett fegyverrel marchiroz, tehát az Oberfter a' Regement előtt, az Oberft-Leutenant pedig a' Regement után, Gyalog Dárdájával meñyen ; leg-inkább ha valamell Generalitás jelen vagyon : a' Fő-Strázfa-Mefter pedig mindétig Ló-háton jelennyék meg, ha pedig vállokon fordított fegyverrel Marchiroznak, ugy a' tfatában minden Stabalis Tifztek Ló-haton legyennek már a' mint az alkalmatofság hozza magával. Az illetén Marchban az első és második Divifioi Tifztek Paripáj- és vezetikej vitetnek, ez után a' Tábori Papok, Auditorok és Regementek-Barbélyai egymás mellett, utánnok az Átfok, kik Kaplár által, Ior és izekben vezetettnek, ezeket követi az első Granadiros Compagnia, utánnak a' Furirok, Barbélok és Furir Schitzek forban, és Izekben a' Quartir-Mefter által vitettnek, hátul ezeknek állittattnak a' Hubóifták vagy Mufikufok, mingyárt ezek után megy az Oberfter, utánna a' Kapitány, Hadnagy és a' Dobofsak 2. lépésnyire az első Iz előtt ; A' Regement Doboffa pedig az előbbi mellett jobbrul, ez után megyen a' Battallión, a' föllebb meg-nevezett mód szerint, utólyára a' harmadik Divifióbéli Tifztek Paripái és vezetékjei következnek : tfak hogy mindenik nyilás előtt egy köz Tifzt az Izbül ki-lép és a' nyilás előtt Marchiroz.
- 3 Ha a' Dobofok meg-fzűnnek Marchot Dobolnyi, a' Hubóifták fujják mufikájokat, és ily változva continuállják, ha pedig

Huboifták nem volnának, tehát a' Dobofok a' Divifiónál változva Dobollyanak, ugymint előfzór az első, ez utánn az utolsó és ezen utánn a' középső, úgy hogy a' Dobilás mindétig hallafsék.

- 4 A' Fő Strázfa-Mefter Lovagol, ha a' Regiment a' Comman-
dirozó Generális előtt által megyen, a' Granadiros Compagnia
előtt, más külömben az Oberfter mellett a' Kapitány felül, és a'
Hadnagy Strázfa-Mefter (Wachtmeister-Leutenant) a' Regiment
mellett, ha pedig el marchiroz a' Generalis előtt, avagy Defilé-
hez áll, tehát a' Fő Strázfa-Mefter középben az Zászlóknál,
hogy alkalmatofabbban Comandérozhaflon, meg-állapodik: a' Had-
nagy Strázfa-Mefter pedig meg-marad az Oberfternél avagy a'
Regiment Comendantyánál, hogy az adandó Ordertül távul ne
efsék, ez mind addig meg-áll, meddig a' Regiment által megyen,
jól vigyázvan, hogy minden nyiláfok rendel vizfza marchiroz-
zanak, Distantiájokat meg-tártsák, jól lódullyanak, és fegyvere-
ket helessen vigyék: Midőn 6. nyilás avagy fél Battallion vizfza
marchirozáfa utánn, következnek a' Hadnagyok, Zászlók, Vezérek
és Dobofok a' 7. tedik nyiláffal, és így a' második fele.

- N. Hogy ha egy Regiment magán marchiroz, tehát a' Prófoft
5 Strázsájával és rabjai vagy Areftanfival a' Battalliomnak hátul
mennyen, azután a' harmadik Divifio Tifztei Paripái, utánna az
Afzfzonyok közül egy Zászlótskával lép tessen, ki utánn a' többi
köz-tfeléd mosónék, Markotányos és a' félék mennyenek, leg-utólyára
pedig a' fzekeer-Mefter a' Bagagiéval nyomakodgyék; ezeknél min-
den Companiából 2. ember 1. Kaplár alatt, a' Fő Strázsából ma-
radgyon. Ha pedig a' Regiment Armádával marchiroz tehát a'
Generalitás parantfolattya szerint az Ateftánfok vitetteffenek, de
ugy hogy mindenkor ha Generalis előtt köllene nékiek mennyi,
oldalaft marchirozzanak.

- 6 A' midőnn a' Fő Strázfa-Mefter, avagy a' nyiláft vezető, Tifzt
aftal, ezen Comandó szó-adatik; Marche, azonnal minden Izek egy
szer-ismind bal-lábbal, elő lépjenek, igyenellen fön álva azon
Tempora Marchirozzanak.

- 7 Ha az ember jobb vagy Ballra Marchiroz, vagy a' nyiláfokkal
meg-lódul, mindenik Fő és Köz-Tifzt maga nyiláfa előtt meg-marad,
és vigyáz, hogy a' lódulás jól végben vitetődgyék, a' hátusó Izek
nyomakodgyanak és az előttök lévőkhöz Zároltaffanak.

- 8 Ha egyes Nyiláfokkal el-Marchiroz, és meg-nyilt izekkel lódul,
(Schvenken) az Izek azon helig ki nyomakodnak, a' holl nekiek
lódulnyi kölletik, és a' következendő nem lódul előbb, vala meddig

oda nem ér, a' holl az első lódult, ugymint ha az előtte lévő Iz szélső emberével egy eránt vagyon, mellre azon Kaplások kik a' szárnyokon marchiroznak igen jól vigyázzanak.

- 9 Midőnn az ember egézf nyilással fél avagy egézf Divifióval lódul, vagy el-marchiroz, tehát az izek előbb, előre bé-zároltalfának, leg-inkább a' midőn az egézf Nyilások vagy Divifiók egyben kaptfolt izekkel ha lódulnak.
- 10 A' marchban midőn az első Battalliom Ki-Dobolt, a' fegyver fordítva tétetik a' vállra, a' Zászló-tartók Zászlóikat a' vezéreknék adgyák, kik azokat elfve hőmbölgetik, és ball vállokon viszik, az izek mindetig fél Diftantiára magokat bé zárják, a' Tifztek Lovokra ülnek és elől Lovagolnak avagy jól kaptfolt Divifiójok mellett, hogy a' Nyilások egymáftul távul ne essenek; ha pedig az alkalmaztság nem engedve, ódalt Lovagolnyanak, hogy így a' népet porral vagy máskép ne terhellyék, de még-is magok nyilai mellett meg-maradgyanak, és midőn a' Fő-Tifztek Lóra ültek, egy köz-Tifzt a' szárnyrul a' nyilás eleiben állyon, és úgy a' Fő mint köz-Tifztek, nem tflak azon nyilásra, mellett vezetnek hanem az előtt valókra-is vigyázzanak, hogy mindétig izek és forjokban meg-maradgyanak, és ha egy köz katona fere megyen, fegyverét társának a' nyilásban adgya, ha pedig fokáig el-maradna, mingyárt Tizedes utánna küldeffék. Mihelelt az (Abfchlag) parantfoltatik a' Dobosnak, tehát Divifios vagy Ofztaloffan légyen, és a' máfodik előbb le ne obollyon, meddig az első Diftantiájára nem ér, a' holl az előbbi Divifiónak köz-Tifzte és Doboffa más következők által föl váltottanak.
- 11 A' nagy Marchban köz vagy Fő-Tifzt, és ha fzukségesnek íteltetik lenni, egy Capitány proportió fzerint a' Comandirozottakat utólyára Zárja, ezek a' beteg és egéfségteleneket, kik a' Marchban hátra maradtak utánnak fiettetsék, vagy magoknál tartásák és a' Regiment utánn vitelfék.
- 12 Hogy ha a' Regiment szoros uthoz érkezik, és nékie Nyilás számmal kölletik marchirozni, nem Dupláz fél Izzel hanem az forokat jobbrul és ballrul, mint már mell szárnyan állanak, és nem egy erányos számmak, előre 5. utótra 4. embert ereftz belé; holl az első for marchiroz; és a' többi marcholás alatt, a' mellette levő szomfzédgya után bé lép, az izek és nyilak szoroffan egy másmellett marchiroznak: ha a' szoros uton által mentek a' Duplázottak, egy lépéffel előbb lépjenek; ha pedig egy gyalog hidon szoronkodnak for számmal marchiroznak, nem

szaladnak vagy meg-állapodnak, hanem mindétig mozdulnak és laffan lépve egymáft követik, az első a' mint marchiroznak, ugy a' következők-is azokra jól vigyázzanak.

- 13 A' March Közben a' Comandirozó Generális ha mellettek Lovagolna, a' fegyver keminnen változatsék és ha hátul jönne, előre onnan Doboltatsék a' March, a' Zászlók lobogtassanak, elottan mindenik Fő-Tifzt le-szállyon lovárul; ez a' Feld Marchalnak-is meg-tetetődgyék, a' lobogtató Zászlókkal, de nem a' Dobo-lással, ugy a' *Feld-Zeigmeister és más Gyeneralifoknak.
- 14 Midőn a' Parada piartza Marchiroznak, tehát az Izek megnyillyanak, és a' lépés szokott Distantiáját jól obfervályák, a' Strázfa-Mester (Feldvaibl) ki a' nyiláfokat vezette, azok előtt meg-állyon a' Kaplások jobbra fordullyanak, egyik igtül a' máfikához a' 3. lépéft meg-mérjék, és az után megént az első izben lépjenek, a' holl ez előtt állottak.
- 15 Ha a' Táborbul ki Marchiroznak, a' Fő Strázfa-Mesterhez illik, hogy jól vigyáztoffon, hogy a' Tűz mindenütt jól el óltatsék hogy Fa, szalma vagy más Fourage a' Táborban meg-ne gyullad-gyon, hátul mennek a' Strázfa Mesterek és Kaplások, ezeket követi a' fzekér Mester, ugy a' Bagagiához rendőitetett Strázsák, hivatal-yoknak eleget tegyenek és elő állyanak.

A' Táborban való bé szállásrul.

- 1 A' Táborban való bé-szállás, három féle módon szokott meg lenni, ugy mint előfzór lóduállal, midőn jobb felül ki és ismét ball felül, a' Battalliom Utzájjan által, bé marchiroz, akár mikor és mi-módon legyen az, ugy hogy az első Divifio az utolsó Com-pania Zászlójját ball kézrül hátája, annyira tovább Marchiroz, mennyit az ő közönséges állások hozfzsasága téfzen, ugymint 9. lépés hozfzsaságára, meddig a' Quartir Zászlóval egyerányoffan (Parallel) ezen Distantiára jönnek, a' holl jobbra el Marchiroznak. De még-is annyi hely hagyatsék a' Quartir Zászlójjáig, mennyi a' fsélefsége, azért hogy ha az után a' Major Comandéroz: Jobbra lóduy, jobbjá az első iznek azon zászlóhoz érhesfen. Az után az egefz Battalliom az ő Divifiójjával egyfzer-is mind, a' Major Comandéroz: Marche, és az egefz Bättalliom vagy Regiment elő

* Feld-Zeig-Meister a' ki a' Hadi fegyverre, Agyukra Puska por, glóbitsók, ásók, Kapákra, és egyéb szerfzámokra gondot vifel.

áll és frontet tfinál igyenes Lineával előre a' föl ütött Quartir Záfzloig, hogy az első iz azokkal egyenes Lineában első, az utolsó pedig ott meg állapodgyék, a' holl meg-fzünt lódulni; mert így az izek meg-nyilatattnak, mellek az előtt egyben voltak kaptfolva, ez nem lehetne ha a' Quartir Záfzlo ballra maradna, és annál a' fronte lódulna.

- 2 Ha for számban bé Marchiroznak oll móddal, mint előbb mondatott; úgy mint há jobbra ki marchiroztak és jobbra bé, tehát az első Divifió első izével, avagy Avant-Gardéval a' ki fzegezett Quartir Záfzlohoz, a' Battallion balja felül a' tábortul hátal marchiroz, hogy jobb kéznek első forja a' föllebb nevezett záfzlohoz érheffen; az utánn mind a' 4. Iz fél jobbra fordullyon, és így for számban közelgetvén a' Quartir Záfzlohoz, oda nem mefzize a' holl jobb szárnya ki jegyeztetett marchirozzon, minden Iz hozzá illendő Distantiával, mellyet a' több Divifiók forjokban kövefsék; Ha jobbra ki Marchiroztak, és a' jobb szárnyra hátul érnek, mint ez előtt a' ballra Marchiroztak, hogy így megént ballra bé marchirozhafsanak, tehát a' föllebb nevezett mód szerint vite-tödgyék végben, ki-vévén azt, hogy a' jobb szárnynak Quartir Záfzlojja Divifiójja ballja felé legyen, fél ballra fordul, és annyi szélelségre marchiroz, hogy a' Divifió utolsó forja az említett Záfzlohoz érjen; A' következő Nyiláfok pedig, ippen azon hellhez marchiroznak, a' holl az első Divifió a' forduláft tette, fél balra fordulnak, és forzámban által marchiroznak. A' maft föl marchirozott Divifió Ize, által, úgy hogy az első ize a' máfodik Divifiónak, első és máfodik ize közé az első Divifiónak; a' máfodik a' máfodik Divifónak, a máfodik és harmadik ize közé az elsőnek, a' harmadik ize az utolsó Divifónak az első harmadik és negyedek iz köze; a' negyedik ize a' máfodik Divifónak az első utánn mell föl-marchirozott, és annak utolsó izen által marchiroz; Hafonló-képpen for számban marchiroznak a' többi Divifiókon által, és a' mellett a' ki előbbe föl-Marchirozott, frontet tfinálnak. Ezen fölső forduláft kölletik értenyi, ha az ember a' szárnyokra, vagy pedig igyenesen hátul Marchiroz; Ha történik hogy az ember előrül vagy a' Tábor oldalárul marchiroz, tehát azon nyilas mell a' Battallion külsőbb Záfzlojához (akár jobb, akár ball-fzárnyrul) marchirozott, jobbra vagy ballra lóduullyon, azaz előre marchirozzon, fél kerittésben; ódalrul pedig egy fertál kerittés avagy Kreifzban lóduullyon, és elő fordulullyon, és így ballrul vagy jobbrul forjával bé marchirozzon a' Regiment vagy Battallion uttyáján; és

ha az ember az első Divízió jobb forjával a' föl-állított Quartir Záfzlójjához ér, fél-ballra fordul, és mind a' négy izzel a' jobb szárnyra marchiroztatik, eztet a' többi Divíziók-is követik.

- 3 Divízió szerrel bé marchirozni, ez történik midőn a' Tábor fekvése hátulya felül jönnek, az első Divízióval ugy marchiroz föl, hogy a' fornak jobb keze, közel a' Quartir Záfzlójjához efik, az Izek mint a' Marchban Diftantiájokat meg-tartyák, és a' többi Divíziók követik, és ballrul magokat hozzájja zárják, meddig az egész Battaliom föl Marchirozva meg-áll; ha pedig elő felül Marchiroznak, tehát az első Divízióval a' Regiment, vagy Battaliom utzájára bé Marchiroznak, hogy a' Quartir Záfzlója a' Divízió jobb-keze felül hagyattafsék, Marchiroz az utolsó Quartir Záfzlójjához, ha pedig a' nem volna, tehát 9. lépésnyire az első eleiben, ettől olvas 9. lépéft az első Iznak Divíziójjához, azon a' helen lódul egész jobbra mint-egy fél Circuluft tfinálván, és igyenes Frontevel a' Quartir Záfzlókhöz marchiroz, hozzájja állván, hogy igy az-Izek a' szükséges Diftantiára meg-nyilhaffanak; ha pedig a' jobbik Flanquerül a' Tábornak bé marchiroz, tehát az első Divízió a' föl-ütött Quartir Záfzlói felül 9. lépésnyi Ipatiumot hagyon, és igy jobbra fertál Circulufsal a' Frontehez lóduhlyon, a' második Divízió eztet köveffe ugy hogy mindenik az előtt föl marchirozott hátsú Izihez jobb kezével marchiroz, meddig az utolsó forját éri, azonnal meg-lóduhlnak és Divízió forral a' Táborbul ki-marchiroznak. És igy ezen, Táborban bé marchirozás nemeirül mindenütt a' Contrarium értefsék; ha ballrul le-marchiroznak; ugy ha egy Regiment, egy Battallionál többül álló, ezek egy-más után Marchirozzanak, hogy pedig az idő neveztfefsék, mindenike a' föllebb-mód-fzerint magányoflan bé marchiroz.

- 4 Valamint előrül, szintén ugy hátul-is fozokott a' bé-menetel lenni, és mindétig a' Quartir Záfzló az első Izzel egy eránt allyon, mell történik, ha a' Regiment Bagagiájja még a' Táborban nem érkezett, fe a' Tifztek sátori még föl nem állittattak, és ezáltal a' föl marchirozáfra való hel el nem foglaltatott volna; A' marchirozás alatt minden Divíziónál a' holl Dobofok vannak, a' Duplás March mind addig Doboltafsék, meddig föl-nem marchiroztak, azután tfak az első Divíziónál veretik a' March, a' többi pedig meg-fzúnnek, hogy igy a' Fő Strázfa Mefter parantfolattya annál jobban meghallafsék, mell meg nem lehetne, ha azon időben minden Divíziónál a' March egyfzer-is mind Doboltattnék.

- 5 És igy ha a' Regiment vagy Battaliom Frontet tfinált, bé-

- menétekor a' Fő Strázfa Mester jelt adgyon, a' Dobofok meg-
szűnnyenek. és Comandiroztaffanak: Fegyvered præfentáld. Ha
penig a' Feld-Marchal-Lieutenant a' szárnyáruul jönn, hogy a'
Regementek *Brigade-bé menését láthoffa, tehát a' Comendánt
a' Fő Strázfa-Mestert hozzája küldgye, kérdeztettvén hogy nem
kivánnya è hogy bé szállyanak, ez meg-lévén, a' Fő Strázfa-Mester
Comandéros: Lábhoz a' fegyvert, azután jelt ad, és imádságra
Doboltatik; Az imádság alatt mind az obferváltotik, a' mi a' ki
marchirozásruul mondatott, ugy mint a' jobb szárnyán lévő Dobos
duplás ütést téfzen, az utánn a' ball-szárnyán lévő és igy utólyára
a' középső: Erre a' Major abfchlagra Comandiroz, mellet mindenik
Dobos végben vífzen, a' nép föl kél és fegyverét lábánál tartya,
- 6 Ez után a' Compagniak uttyájjokhoz alkalmaztattyák magokat,
és mindenik Záfzló Tifztyeivel együtt Compagniájához megyen.
mell által a' Battalliom ofztallya meg-szűnik, a Comendánt a' jobb-
szárnyán, az Oberft Leutenant a' balon, a' Fő Strázfa Mester penig
a' közepin meg marad, és ha a' Compagniak Utzákban állanak,
ott föl-ofztattnak. hogy igy fél Izzel for számban a' meg-nevezett
utzákban ball és jobbra bé marchirozhaffanak.
- 7 A' Compagniak ugy, mint a' Battalliomok vagy Regementek
az ő Marchokban meg ne változtattaffanak, ugy hogy ma egyik
az Avant. holnap az **Arriere Guardéban efsék, hogy ezen válto-
zás által Confuziók ne okoztaffanak, mellek a' Contra Marchban
meg-eshetnek, eztett a' Compagniaknak köll tfelekedni, midőn a'
Táborban bé-szállonak, hogy igy tulajdon helekre juthaflanak;
mihelelt a' Compagniak nékiek ki-jedzett Compagnia Utzájjokon
rendel állanak, vállokra vefzik puskájjokat; a' Záfzlók Strázsjája
a' Companiának Comandiroztatik: Jobbra forduly, azután Marchi-
roz el-ottan march doboltatik és mind anyájjan meg-indulnak, olly

* Brigade bizonyos szám gyalog vagy Lovas népet jelent; Francia-
Országban egy Armáda Brigadéja vagy lovas 10. vagy 12. Efcadronbul,
vagy penig Gyalogság 5. vagy 6. Battallionbul álló: a' mint-is egy Armada
8. Brigadéra ugymint 4. lovas és 4. gyalogra föl-ofztatik: ugy ha 2. vagy
több Regementek egyben mennek, és egy Brigadier által Comandiroztaff-
nak, Brigadenek hivatik. Egy lovas Compagnia Brigadéje, harmad részé
a' Compagniának, hogy ha 50. labul álló, ha penig 100. bul tehát ennek
hatod része Brigadének neveztetik. Brigadier ez egy Fő-Tifzt, kinek Coman-
dójjá alatt 2. három Regementek is állanak.

** Avantgarde, az Armáda elől járó ferege: Ha az útközet rendiben
áll, tehát annak az első Lineáját jelenti: ugy a' Tábor fekvésben-is.

móddal, hogy a' Zászlók Strázsájja, nékie ki jedzet hellre mégyen, és a' fegyverét igyenellen előre praesentálja; ezt penig minden Strázfa Generális Regulájjának meg-tartfa, ugy hogy femmi forduláft ne tfinálljon; a' Regement Zászlói jobb és ballrul mind a' két szárnyrul mindenik Compagniaájjátul szokott heleire vitettnék. mell végben vitetődik mindenik szárnynál Kapitány által, ki mellé-kezet Marchirozván Compagniatul Compagniahoz magához vezfi és utánna állittattya; és vigyázzon, hogy előbb azon hellre (Poften) ne érjen, hová a' Zászlók tartoznak, meddig a' Compagniak utzaikban bé nem marchiroztak, és fegyvereket kezdik praesentálni; éz utánn marchiroz egy Hadnagy, ki-után a' Zászló-tartók mennek, Zászlójjokat kezekben tartván, utánnak egy Dobos par Compagnie, ki-után a' vezérlő (*Führer) Ezen March alatt a' Zászlók lafsán ezve tfináltottnak, azon kívül kire a' Strázfálás efeit, mellnek tfak fele lobogtatik. A' Compagniak ill móddal jobbrul és ballrul fél-lizekkel for szerint Uttzájjokban marchiroznak, hogy az első embere mindenik fornak kik el-marchiroztak a' föl-ütött Quartir Zászlójjával hozszattyara első, fegyvereket egymás ellenében egy-fzer-is mind praesentállyák, ha a' Fő Strázfa-Meffer Comandiroz; Minek-utánna a' Zászlók egyfzer-is mind heleikre hozattak. azonn feregnék Dobosfai dobolnak, kik a' Strázsán maradnak, ugy a' Compagniakban-is mind addig continuállyák, meddig a' Fő Strázfa-meffer jelt nem ad, ez meg-lévén mind meg-szűnnek: A' Major, ki mindetig középen szokott lenni, a' Battallion fele utzájjáig lovagol, è végre, hogy mindenektül meg-hallhafsék, comandiroz, hogy a' nép 3. lépésre egy-más ellenében marchirozzon, és praesentállyon, és fegyvereket láboknál tartsák, mell azért efik hogy elegendő hell hagyafsék, hová a' látórok föl-állittatthaffanak és ne legyen szükséges fegyvereket, mell már le-tetetett, onnand el-venni, hogy a' sátorok hele ki-telhafsék; A' főllebb nevezett Pofiturában a' nép mind addig meg-marad, meddig a' Parantfolat ki-adatott, azért è végre mingyárt a' parantfolatra Dobbal jel-adatik, és a' Strázsán lévő Zászlóhoz hivattnak, a holl mindenik Compagnia Fő-Tizedeffe (Feldvaibl) meg-jelenik, és a' midőn parantfolatot vett, és aztot Tifztyeinek bé mondotta volna, aztot a' Tizedefeknek meg-jelenti, kik-is azután az alattok valóknak meg-parantfollják;

* Führernek hivatik egy Köz-Tifzt, ki a' Zászló-tartó utánn szokott járnai, és szokás szerint a' Zászlót utánna hordozza. Ez a' betegekre szokott vigyázni, és őket meg-látogattya: fegyvere közönségesen egy puska, vagy penig Ugró paltza (Spring-Stock.)

Azonnal minden Compagnia Comandirozója Comandiroz, hogy fegyverjeiket le-botsáfsák, mell meg-lévén, azonnal sátorjokat föl állíttják; mihelelt pedig a' Parantfolat ki-adatott, a' Záfzlókhöz rendeltetett Strázsák fegyvereket lábokhoz állíttják, és a' (Wachtmeister-Leutenant) föl olztya a' Regement Strázsáit az ő heleikre; a' Záfzlótartó a' Strázsa Záfzlójához 6. Strázsát állit-ki, ugymint egyikét a' fegyver eleiben, máfikat föl-szegezett Pagnétával a Záfzló után, tovább a' Regement mindenik fzárnyoira elől, ugy hátul-is mindenik fzárnyára a' Regementnek, kik a' fő-Tizedefek (Gefreiter) által, és ugyan mind a két fzárnyán egyszeresmind föl-állittattnak.

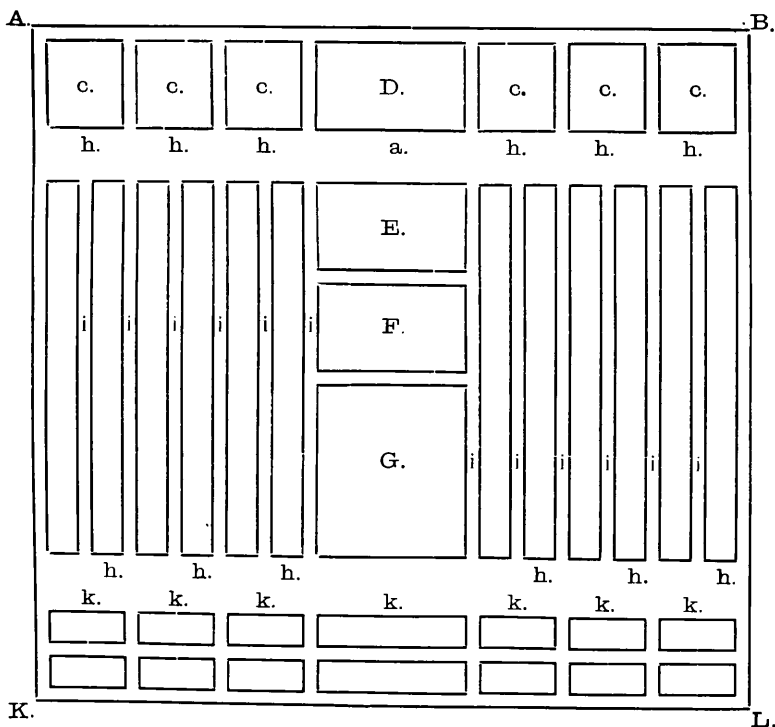
- 8 Ha a' sátorok föl-allíttattak, a' Gyalog Katona fegyverét tífz-títtfa, és éjjel magánál tartfa, és mindenkor szerentsétlenség el-távoztatásáért a' tsévében gyukót tegyen, a' kakas és atzélyát hüvellyével bé-födgye, mihelelt pedig a' Strázsára mennek, a' gyugafztót ki-vegyék, és tfak a' sferfzám hüvellyét hagygyák rajta, hogy igr a' midőn fegyvereket le tefzik, valami sferentsétlenség ne történyék, ha pedig a' Strázsára föl-állonak, ezen hüvelt-is le-vegyék: a' Hadnagyok jó-idő szolgálván gyakran a' Compagniak fegyverét meg-vifzgályák, hogy belül és kívül tífztán tartatik-é, és szolgálotra elégségellék.

Mivel a' Tábor vagy Regementek vagy pedig a' Companiak fekvéfe, nem mindeneknél vagyon tudva, azért itten tfak 6. Compániák fekvését vagy Táborozását tettzet föl-tennyi: Tíz, Gyalog Companiak Táborozásához, elégséges 64. Ólnyi és 2. lábnyi szélelségű, ugy 60. Ólnyi hofzfzaságu szép Mezőség, mell igrényes szegletre ki jegyeztetik: és igr akár mellik szélelsége oldalábul A. B. 4. ólnyi szélelségre és 6. ólnyi 's 4. lábnyi hofzfzaságra elől, a' Kapitányok sátorja helei C. C. metzetnek-ki; ugy hogy mindenike között egy ólnyi és 2. lábnyi utzátska hagyafsék: Ezek között az Oberfter sátora hele D. ugyan 6. ólnyi, 's 4. lábnyi hofzfzaságra, és XI. ólnyi 's 2. lábnyi szélelségre, adafsék: Ezen ki jedzett sátor helei, ugy az Oberft-Leutenant E. mellnek szélelsége az Oberfter-Satorja helével egy erányos, hofzfza pedig 7. öl; három Ólnyi és két lábnyi hofzfzaságu uttza a által meg-által az Atul, Béig hagyatik: Ugyan az Oberft-Leutenant és a' kis-Stabalifok között F. a' Páter Secretarius, Quartir-Profunt-Mester &c. sátorjai-is lévén, egy öl és 2. lábnyi szélelségű Uzátska hagyatik; ezek sátorja helei, szintén akkorák mind egyben vévén, mint az Oberft-Leutenanté. F. után G, 16. ólnyi és 4. lábnyi hofzfzaságű Spatum a' Bagagia Szekereknek rendeltetik. h. h. h. &c. a' Gyalog Hujduság Sátorjai, mindenikének hofzfza I. ólnyi és két-lábnyi, szélelsége pedig 4. vagy 5. lábnyi, két embernek 6. vagy 7. lábnyi szélelségnél több nem adatik, mindenik sátor között 2. lábnyi heletske hagyatik szélelségre, a' sátorok egymás

A' Tábor-fékvése alatt a' Gyalogságnál mire költetik vigyázni.

1 Ha a' nép minek-utánna Táborában szállott, a' Fő-Strázsára, vagy máshova, fáért, szalmaért, vagy vizért számoffan megyen, mindenkor egy köz-Tifzt rövid fegyverrel vélek mennyen, hogy őket együtt tartóztassa, és reájok vigyáz, hogy valami egyenetlenség

ellenében nyitva vannak, mellek között igyenes Utza hagyatik 1. őlnyi és 2. lábnyi széleffégre, ez itten i. i. i. vel vagyon jegyezve. A' Hadnagy és Zászló-tartó Satorai mingyárt a' Kapitány sátorja előtt vannak, kik-is a' Kapitány felé nyilnak, a' köz-népé pedig az Uttzájók i. felé. Az Utolsó sátorok a' Markotányos felül a' Sergenteké, ezek a' Markotányos felé nyilnak; kik, és a' Markotányosok között, 3. őlnyi, és 2. lábnyi Utza hagyatik. A' Markotányosnak K. 4. őlnyi széleffégsű, és 1. őlnyi, 4. lábnyi hofzfzaságu hel. adatik: Annak végiben, Tűzhelnek, és egyéb szűkségre, ugyan annyi széles és hofzfzaságu.

közöttök vagy altalok ne légyen, sövényeket ne törjék, fe gyümölcs fákat le ne bottollyanak.

- 2 A' Comandirozó Generális hire nélkül, egy Regiment se merézfellyen fegyverrel ki mennyi, vagy Executiót tartani, hanem ha exerciroznyi mennének.
- 3 Ha valamellik Fő-Tifzt a' Regimentül ki mégyen, tehát a Comandirozótul, szabadtságot kérjen, ugy a' Fő-Strázfa-Mefter, a maga fő-Tizedesének (Feldveibel) hirül adgya, hogy hová megyen, hogy igy ha a' szükség magával, ugy hozná tehát föl lehetne kerestetni; ugy a' köz-Tifztek, és a' közónséges nép a' Compagniat Comandirozótul, szabadtságot kérjen; azon Tifztek pengig és köz ember mellen a' Comandó vagyon, foha a' Regimentül el-ne távozzék.
- 4 Ha a' *Piquet készülettel ki-állott és egy helben vagyon, mindenkor a' Generalitátság fegyverben állyon, de a' nyugodalom Dobolás után (Zapfen-Streich) nem szükséges, és hogy ha a' Regimentnél a' sátorban vagyon, tehát ki sem jönn.
- 5 Ha a' Comandirozó Generális a' Táboron végig Lovagol, tehát mindenik Regiment, nem Puskájával, hanem kardal az oldalán az ő Parada Uttájajokra ki állyonak, és annyi Izt a' mennyit tfinálhatnak, tfinállyanak, a' köz-Tifztek rövid fegyverjekkel, szokás szerint az Izek közé állyanak és mindenik Compagniabul két nyiláft formállyanak; a' Dobofok hafonlóképpen három részben állanak az első Iz előtt; a' Fő-Tifztek pedig mindannyájjon a' Regiment közepin a' Záfzlók után, ugy hogy a' Stabalis Tifztek egy Izet, a' Kapitányok máfikát, Hadnagyok és Záfzló-Tartók harmadikát formállyák és egymáftul két lépésnyire állanak, hogy igy a' Generalitátság nálok lévő Tifztekkel, a' Regiment Tifztyei, és a' Záfzlók között minden akadál nélkül járhaflon, és ha a' Fő-Strázfa-Mestereknek annyi idejek vagyon, Battalliomok első lineájja (Fronte) előtt ló-háton legyenek.
- 6 A' Záfzlók Strázsái fegyverjeket láboknál tartják, és mindétig ki-felé Frontet tfinállyonak, a' Comandirozó Generálisnak, ugy a' többi Generalitátságna és a' Regiment Stabalis Tifztyeinek, de a' Fő Strázfa-Mefternek nappal tfak egyfzer praesentállyák fegyve-

* Piquet, a' Táborban erős Strázsat jelent, mellet az ember előre állitt, hogy mindenkor készülve legyen. Piqué ez régi, gömbölű fából a' végén, Izéles hegyes vassal erőfttetett fegyver volt, mellel a' gyalogság a' bé tfapó ellenség lovafla ellen magát oltalmazta, de ez már nagyobb részint megszünt, és helettek a' Granatirofok állittattak föl.

reket, a' Zászlók pedig, melleken a' Strázfa for vagyon egészlen ki-bontva lobogjanak; ugy ha jó-idő vagyon, a' többi Zászlók hűvellyei le vonyattassanak, a' Zászlók Strázsájja se éjjel se nappal fegyverétül el ne mennyen, a' Zászló után egy Strázfa állyon flintájára föl szegezett Pagnetával, ki-is meg ne engedgye hogy valaki ló-hátan a' Zászlóhoz közel járjon; a' Strázsa Tüz, oldalaft belül tfináltofsék, hogy a' Zászlók Strázsájja minden akadál nélkül, előre, jobbra és ballra el-láthosfon; a' Regiment négy szárnyaira, négy Strázfa állittatik előre igyeneffen a' Zászlók Strázájjával, és ezek tartóztattják hogy fenki a' Paráda helén által és vizfza ne lovagollyon, a' Hadnagy és Compagnia sátori között köröfztül kutful ne kózfállyon, ezek-szorgalmatoflan a' tűzre-is vigyázzanak, és mind azokra a' mik történnék, leg-inkább étzaka fenki, leg-inkább vidéki examen nélkül bé ne-botsáttofsék, éjjel a' Zászlók Strázsájja a' fegyver előtt 6. lépésnyire Strázsát áll; a' Zászló-tartó valamit hall és lát, leginkább mell a' Regimentett illeti a' Stabalis Tifztéknek bé jelentfe, a' mint-is iparkodgyék minden alkalmatlanságokat el-távoztattnyi, ha a' Fő-Tizedes (Gefreiter) éjjel a' Strázsát a' szárnyaira vezeti, tehát a' föl-váltott Strázsákkal az egész Regiment körül. a' Tifztek Bagagiájja, és a' Markotányos sátorjai között patrollirozon, hogy vizsgálhassa ha a' Stabalis-Tifztek Strázsái ébren vannak è; a' Tifztek Strázsái a' Tűzre és Tolvajokra igen vigyázzanak.

7 Regvel és eftve azon Tizedes mellen a' for vagyon az Udvarláfira, az egész Compagniat el-olvassa, és éjjel őket vífitalya, ha valaki magát az el-olvasás után a' Compagniabul félre nem vette è, a' Compagnia tüzet el-oltassa, regvel a' Feldveibelnek, és a' Hadnagnak, a' Hadnagy a' Feldveibellel együtt a' Kapitánynak, ugy a' Feldveibl a' Strázfa-Mefter Hadnagnak (Wacht-Meifter-Leutenant) és a' Fő Strázfa-Mefternek, egyfzer-is mind az Oberft-Leutenant, és Oberfternek, és a' Fő Strázfa Mefter hasonlóképpen a' Comendantnak a' Regimentrül Raportumot avagy hirt ad; ez jelentését a' Brigade Generalis Strázfa-Mefternek írásban küldi, hogy igy a' a' Comandirozó Generalis tudhassa, mi hibányofsága vagy-is hafzna vagyon a' Regimentnek; ugy minden héten, rend fzerint Héti-Tabella mellbül ki-leheffen látnyi, mitfoda hafzon hajtatott, hányon szöktek-el, hány botsátatott-el, hányon küldettek a' Lazaretumban, vagy más külömben hibányoznak, hasonló-képpen minden holnap Uj szolgálot-Tabella bé adafsék.

8 Midőn a' szokott imádság az el-marchirozás előtt a' Tábor

meg-fzállásakor és a' Strázsákan végben vitetődik, a' föllebb nevezett Ceremonia fzerint végeztessék; ha pedig az Ur-Tefte vitetik minnyájjan az első Tempón jobb lábokkal le-térdepűlyenek, a' a máfodik Tempó alatt, az Agyát térdekhez tegyék, hogy a' Tséve vége föl-felé allyon, és a' harmadik Tempora süvegeiket le-vegyék ball-kezekkel, és meddig térdepűlynek March ne veressék, hanem mikor a' Mife szolgálat alatt a' változás vagyón háromszor a forgó (Virbelt) Doboltafsék, és a' negyedik tempora megént föl-állyanak.

- 9 Az imádság a' mennyire lehetséges, mindenik Regimentnél egy órában és egyfzer-ismind légyen, mellre nizve a' jobh fzárnyrul a' Dobos által a' többinek forgó veréssel jel-adatik; regvel nyoltz órakor, eftve pedig az Agyu-lóvés, avagy Nap le-nyugta után 2. Dobos az egézf Regiment körül jelt adnak, a' nép oldalan függő fegyverével ki-vitetik, és Compagniajjok előtt, forban és Izekben állittattnak; mihelelt a' Dobofok a' Regiment körül Doboltak, Dobjaikat a' Pap eleiben le-teszik, ki-Ortzával a' Tábor felé fordul, azután a' Pap, kórnyúl bé kerittetik Circalom formára, el-ottan a' Záfzlók Strázsái, ugy a' több Strázsák-is ha mingyárt a' Generális arra menne-is, mind addig fegyvereket, a' láboknál tartják, és Czircalimoznyi Patrolla küldetik, hogy minden dözsolés és zöngés meg-fzűnnyék, leg-inkább a' kártyázás és egyéb játék a' Markotányosnál ne találtofsék; Vasárnap és egyéb innep napokon, ha Ifteni szolgálat tartatik, tehát előfzör egy Dobof, máfod és harmadfzor kettő ugyan azon Sátornál Dobol, a' holl fog tartattnyi.

- 10 A' Dél hafonló-képpen az ő rendivel tartafsék, és előbb egyik Regiment a' máfikánál imádságra ne doboltaffon; hanem 12. órakor, és a' mikor a' Fő Generalis Strázsán, vagy a' jobh avagy ball fzárnyon, mellike közelebb el-kezetett; erre mind az egézf Dobofok, kiket a' Regiment Doboffa a' Záfzlóknál rendben és izekben állított a' Regiment körül Strázsára dobolnak; azon idő közben mindenik Compagnia Vezérje egy Tizedeffel, és két köz gyalogkatonával fegyvereket keminneny mellyekhez szoritván a' Záfzlóért mennek, és aztott lobogtattva a' Compania eleiben vífzik, hogy mindenik meg-emlékezzék hivségek és le-tett hitek avagy esküvéfekrül, ezek mind addig ott maradnak, meddig az uj Strázfa Záfzló föl-áll, mell azon Záfzló mellé állittatik mell felül az Armáában a' Regiment fekfzik, ugymint ha ball-felül, tehát ballrul: erre marchiroz és az előbbi Strázfa mellett ball felül állittatik, holl-is a' fegyver praesentáltatik; ha a' Regiment Doboffa a' Rege-

ment körül dobolt, és a Zászlók mellett föl-marchiroz, a' Zászlók Strázsája és a' többi Dobofok mindnyájjan Marchot dobolnak, erre a' Regiment két szárnyárul két Hadnagy, a' Vezetők, a' Zászlókat a' Regiment közepire vízik, és a' midőn föl-tekertettek Troup doboltafsék és a' midőn igyeneffen föl állittva egy-más mellé helhezettettek, megfűnnyenek, és a' fegyver fordítva változtafsék, azután mindenik Vezető (Führer) embereivel tsöndeffen Compagniájához mégyen, ez után a' Strázsák egymás mellé állanak, és praesentálás alatt egymásnak a' parantfolatott megmondgyák, továbbá fegyvereket lábokhoz le-botsáttják; még az egész Strázsák föl-váltottnak mind az Ó, mind pedig az Uj-Strázfa fegyverét praesentálja, az Ó el-megyen helérül és oda all, a' holl az Uj állott, az után a' fegyver praesentáltatik a' Strázfa el-botsáttatik, meg fordíttya fegyverét és kezét lebotsátttya, ezen el-marchirozás alatt a' Strázfa helére áll, fegyverét három Comandó-fzó alatt 9. Tempivel vállárul le botsátttya, és mivel a' Fő Strázfa Mefter ezen idő közben szüntelen maga jelen nem lehet, azért mindétig egy Kapitány a' Regiment Frontéja előtt legyen, hogy láthassa, ha mind ezen Ceremoniák végben vitetődnek é?

- 11 Minek utánna eftvéli-imádságra doboltak, vagy Agyuval lúttek, tehát a' ki rendeltetett Strázfa (ha szükséges vagy-is meg-parantfoltatott) mellet *Bereitfchafftnak vagy is Biouacnak hívnak, kiállyon, az éttzakai Strázsák helekre állittaffanak, minden a' Táborban bé-mennyen, és fenki egy lúvéft le merézfellyen tenni, a' Regiment Doboffa az eftvéli imádság után a' többi Dobofokkal a' nyugováfra való jelt (Zapffentreich) az egész Regiment körül Dobollya, a' Markotányos tovább bort nyilván ne árullyon, és minnyájjon a' Fő Quartirrul Profoszt és Patrolirozók a' Regimentnél pedig egy Feldveibel és két Tizedes által, kik idején rövid fegyverekkel oda mennyenek, haza küldettefsenek, ez után egy Dobb-fzó le halafsék, hanem tfak éfélkor a' **Főka-Strázsával, mell régi Német Marchbul, ugy midőn a' nap kezd világofodnyi a' ***Napi Strázsával, ez is régi Német Marchbul hallafsék, mindenkor elő egy Fő-Tizedes (Gefreiter) és két köz-gyalog-katona

* Bereitfchafft, ez extraordinari Strázfa szokott lenni, mell éttzaka által az egész Armadán tartatik, és Esquadron vagy Battalliomofsan fereggel jár, és ez a' Contra vagy Circumvallatio lineájára állittattnak, hogy pedig az ellenség véletlen be-tápasát tartóztafsák.

** Schaar-Wacht.

*** Tag-Wacht.

- hátral köveffe a' Doboft; ha pedig a' roftélozás (Vergatterung) doboltatott, tehát a' napi Strázsállás doboláfa nem veretik.
- 12 Egy Tifztnak fe legyen szabad köz-gyalog-katonát magányos fozgálottyára tartóztatni, hanem ha a' Regiment Comendántya hírével.
- 13 Minden titkos játékja ugy az alább való Tifzteknek mint a' köz-népnek, meg-tiltásék; de még-is meg-engedtefsék, hogy Kugliznyi, és nem mezfze a' Záfzlók Strázsájához játékra föl-állittatott afztalkán mulatozni, nékiek leheffen.
- 14 Minden ki-járások, égetések, lopások, foztáfok, huzás és vonyáfok több vétkek és förtelmefségekkel, élet elvesztése alatt meg-tiltattnak, mellet-is fe ne himezzék, fe el-ne hallafzfák a' Tifztek, meg-foztfáfa (Caffation) büntetése alatt.
- 15 Minden irott és eleven Salva-Guardie élet el-veztefe alatt, bötsületben tartásék.
- 16 A' kémeek, vizfálók és által jöttek (Deferteurs) ha tfak fokban nem volnának, a' fiók Strázsán (Vorpoften) ne tartóztattnak fe examináltoffanak; hanem azonnal a' Generális Strázsára viteffenek, ha pedig Trombitás vagy Dobofok volnának, kik az ellenségtől küldettek, előbb bé-jelenteffenek.
- 17 Ki a' Táborban eleséget hoz, akár ki légyen, meg-ne bántófsék, fe a' Tabor előtt töle femmi meg ne vetefsék.
- 18 Semmi-féle éretlen Gyümöls a' Táborban bé ne botsáttofsék, és ha megtörténnék, azonnal a' Profoft által el-fzedettefsék.
- 19 Ha valami lárma történnék, azonnal minden a' maga Záfzlózza Paráda helére fegyverével fiessen, fenki fze kérben fe fogjon, fe Bagagiát hunvalót vagy didábót-el-ne viteffen, meddig nem parantfoltatik, ugy a' Bagagiához többen ne mennyenek, hanem tfak a' kik rendöltett vagy-is Comandiroztattak.
- 10 Miheleff egy Stabalis Tifzt valóftatik azonnal a Generalitáfság és ő Fölsége Udvari hadi Tanátfofinak hírvöl adásék.
- 21 Valamikor a' gyalog-katona Strázsára állittatik, vagy Comandiroztatik, tehát a' köz-Tifztek mind fegyverét, mind pedig tarfolyát jól meg-vizsállyák, ha meg-tifztittatott-è, meg-vagyone töltve, és ha mindenike elégséges por, glóbits és puska kövel vagyone provideálva.
- 22 A' Comandirozó Generáliff 100. gyalog-katona egy Kapitány egy Hadnagy egy Záfzló-Tartó egy Vezetővel Záfzlóftul, Strázsájja, ezek fozkás fzerint tíz óra után regvel föl-váltoffanak, egy Feldmarchalnak ki nem Comandirozó Generalis, 1. Kapitány, 1. Had-

nagy, 1. Feldveibel, 2. Tizedes, 2. Dobos, 4. Fő-Tizedes (Gefreiter), 49. köz gyalog-katona, summásan 60. személy : Egy Fő Tábori ezkőz Mefternek (Feld-Zeug-Meifter) 1. Hadnagy, 2. Kaplár, 1. Dobos, 2. Fő-Tizedes és 30. köz gyalog-katona, summásan 36. személy : Egy Feld-Marchal-Leutenantnak, 1. Feldveibel, 1. Tizedes, 1. Dobos, 2. Fő-Tizedes, 15. köz gyalog-katona, summásan 20. személy : Egy Fő-Strázfa Mefternek, 1. Tizedes, 1. Dobos, 12. köz gyalog-katona, summásan 14. személy. Az Artilleriát, 1. Hadnagy, 1. vagy 2. Tizedes, 1. Dobos, 30. vagy 40. személyel, ha pedig erős volna egy Kapitány Tifzt és köz-néppel a' proportione őrzi. A' Generális Quartir-Meftert, 1. Tizedes, 1. Gefreiter, 10. köz nép, summásan 12. személy : Egy Generál Adjutántott, 1. Gefreiter, 3. köz gyalog-katona ; Ő Főlsége Hadi Cantzellariájjat, az ott lévő iráfok Miatt, 1. Tizedes, 1. Gefreiter és 6 köz gyalog-katona ; A' Fő Tábori Patert, a' Kápolna kedvéért 1. Gefreiter, 3. köz gyalog-katona ; Fő Hadi és Profont Comiffariuft, ugy a' Hadi Pénz-adót (Kriegs-Zahl-Ambt) az ott lévő iráfok jófszág és pénz miatt 1. Gefreiter, és 3 köz gyalog-katona ; A' Quartir-Meftert Hadnagyot, Staab-Quartir-Meifter Hadnagyot. Staab-Quartir-Meftert, és * Guides Kapitánt, mindenikét 1. Gefreiter és 3. köz-gyalog-katona ; Az ő Főlsége Hadi Apothékájját 1. Gefreiter, és 3. köz. Az ő Főlsége Generál-Auditorját, és a' Generál Adjutánt Hadnagyot, 1. Gefreiter és 3. köz : A' Generális hatalmut (Generalgevaltiger) és a Profont Hadnagyot, 1. Gefreiter és 3. köz ; ha pedig fok rabjai vannak, a' Strázfa azok számához szaporittásék. A' rendöltetett Oberfter, maga Regimentyéből 1. Tizedes, 1. Dobos, 1. Gefreiter, és 8. köz-gyalog-katonái által Strázsáltofsék, mell téfzen minde-neftül, 11. személyt. Egy Oberft-Leutenantot 1. Tizedes, 1. Gefreiter és 6. köz, ha pedig együtt Regiment Comendántya-is, tehát 1. Dobos hozzájok adafsék és így 9. lesznek : Egy Fő-Strázfa-Mester, 1. Gefreiter, 6. köz által, summásan 7. személyel ; minden Kapitány maga Compagniájából éjjel 1. Gefreiter, 3. köz és így 4. személy által Strázsáltofsék.

23 Az Ordinántzra adatik a' Comandirozó Generálisnak 1. Zászló-Tartó, és ha szükséges kettő ; a' Feld-Marchalnak, 1. Zászló-tartó : és mindenik Fő-tábori-ezkőz Mefterének 1. Zászló-tartó egy Furirral együtt ; a' Hadi Marschall-Hadnagynak, ugy a' Fő hadi Strázfa-

* Guidon, egy gyalog Compagnia Zászlóiját jelenti. Nem külömben a' Gyalog fereg Zászló-Tartója-is Guidonnak hivatik.

- Mefternek, mindenikének 1. Fourier, és mindenik Brigadébül, 1. Fourier-Schütz.
- 24 Midőnn a' Strázsák föl-váltottnak, tehát egy Tizedes, vagy Gefreiter azokat kik a' máfokat föl-váltják ugy nevezze, a mint numeráltottak; azonnal mindenike fegyveréhez lépik, és ha föl-volnának támosztva, lábához telzi, erre Comandiroz: Vállodra a' fegyvert, mell a' földtül 9. Tempi vagy 3. Comandi, a' lábátul penig 6. Tempi avagy 2. Comandi alatt vitetődik végben, azután Comandiroz Marche; erre 4. lépéssel az első Izbül előbb ki állanak, azután a' Tizedes vagy Gefreiter 2. vagy 3. Izben állittya őket, már ha mennyen vannak, és azokkal el-marchiroz; A' ki (az ó) állott Strázsát föl-váltja, vallán tartva puskával a' mellé áll, erre a' Tizedes vagy Gefreiter Comandiroz: Præsentálljad fegyveredet, mell azonnal mindenikétül végben vitetődgyék, azután fülel reájjak ha egymásnak hivatallyokat jól adgyák è föl, hogy állásokon mire vigyázzanak; azon Strázzák kiknek Pagnetájjakat Puskájjukra kölletik föl szegeznyi, ugymint a' Záfzlók, a' Comandirozó Generális Quartélyja előtt, Comandéroztattnak a' Pagnetát a' tsévére, és labodhoz a' Fegyvert: a' kik föl-váltottattak, le-vefzik Pagnetájjakat és præsentállják Fegyvereket, ezután a' Tizedes vagy Gefreiter tovább Comandéroz: Vállodra a' fegyvert, és igr máfik állásra megyen, a' föll váltott Strázsák hátul járnak; ha mindenik állások föl-váltottak, azon föll-váltottakat ismet Izek és sorjokban állittya, a' honnand az őket föl-váltók állottak, és Comandiroz, Tedd-le fegyvered, erre mind-a' nyájjan egyfzer-is mind vállokrul, 9. Tempi avagy 3. Comandi alatt le-tefzik.
- 25 A' Comandérozó Generális, egy Feld-Marchall, vagy * Fő Hadi Elzköz-Mefternek 2. Strázsájja vagyon Pagnetával: egy Feld-Marschal-Leutenantnak 1. Pagnetával, és Fő-Hadi-Strázfa Mefternek egy Pagnetta nélkül.
- 26 A' Generál vagy egyébb Strázfa föl-váltáfa alatt, fenki helét el ne hagyja fe abbul ki ne mozdullyon, hanem mind addig várokozzék, meddig föl-váltottnak, és az Uj Strázfa mindétig az ó mellé, vagy ippen ellenében, ha a' helyly engedi állapodgyék; Ha a' Strázsák mind föl-váltottak a' Comandirozó Tifzt præsentáltott, és ahoz a' Regementhez, a' néppel együtt, hová a' Záfzló tartozik marchiroz, és ha a' Comandirozó Generálist uttyában elő-találná és menne, Comandót tfinállyon és præsentáltoffon.

* Obrift-Feld-Zeug-Meifter.

- 27 Ha ki a' Comandóruul jönn, vagy-is valahol a' külső álláfon helheztetett, bé menet vállán a' melléhez erőffen szorit fegyverével mégyen, Marchot doboltat és az első Regimenthez marchiroz, a' holl a' többi népét el-botsáttya.
- 28 Mi a' fiók-Strázsákat illeti szokás szerint az ó Strázfa mellé 1. vagy 2. Izben állanak, vagy-is igyenessen egymásnak ellenében, a' Fő vagy köz-Tifzt Dobofsával előttök középen; a' köz-Tifztek a' Izárnyoin, és mind addig praesentallyák fegyvereket, meddig egymásnak hivatallyokat föl-adgyák, hogy állásokban mire vigyázzanak; azután fegyvereket lábokhoz állittják meddig az egész Állások föl-váltottak, és ha az Ó Strázfa diftantiájáruul el-marchiroz, az Uj-Strázfa fegyverét vállára teszi, és az előbbinek helére áll, az után praesentál, a' többi láboihoz teszi vagy-is a' falhoz föl-állittja fegyverét.
- 29 Ha valamely Strázfa Izben ál, és nékie marchirozni kölletik, tehát 2. 3. vagy 4. Izre osztatik, már a' minemű lokan vannak, ugy a' fegyver praesentáltatik, vállra tetetik, jobb vagy ballra for és Izekkel merre a' March vezettedik, lóditt avagy fordittatik, és minden szokott Ceremoniák az elbotsáttáfig, az első Regimentnél végben vitettnek, minek utánna Comandéroztatik, hogy fordittva vegye vállán a' fegyverét.
- 30 Hogy ha valamely Tifzt a' Strázsáruul vagy Comandóruul megyen, a' Comandiroztakat, minek utánna, a' Parada helén vagy az első Regimentnél, imádságra doboltatott, és az után fegyvereket fordittva vállokra vették, együtt tartfa, a' mint-is minden Fő és köz-Tifzt, a' magát egyben vegye, és a' Regimenthez vezesse, hogy fegyverek ki-lövése és egyéb rendetlenségek el-távoztattassanak; Maga pedig Regimentye Comendántjánál magát bejelente; 'E-közben akár Generális akár pedig Tifzt-elött fegyverrel menő gyalog-katona, a' süvegét le ne vegye.
- 31 Köz-Tifzt Dob-fzó-hallásával, Strázsára ne mennyen, se ottan imádságra ne Doboltasson, ha pedig valamell álláfon (Poft) vagy lineán, vagy pedig a' Táboruul meszfzebb föl hanyottatott schántzban * (Redouten) állittattna avagy ** detachiroztattna és Doboffa

* Redouten, é Tábori Kitsiny Sántz, mellnek a' szegletin ki álló Bástyák nintsenek, ez föl-szokott állittattnyi a' fő Strása (Corps de Garde) Circum, Contravallatio, és az (a) Aproch oltalmazására. Ennek figurájá 4. szegletű a' mint-is a' két szeglettyeivel a' Circum vagy Contravallatió lineájához ragasztatik, mindenik oldala, hoszasága hol 16. hol pedig 25.

volna. megmutatnyi hogy vigyázással légyen, ennyihány ütést tetethet, ha pengig az ellenségtől zorongattatnék, tehát lármát Dobolthatat.

- 32 A' Tábornak külső Strázsái a' Mezőn vagy Schántzokban (Retrenchementern.) mindenkor Frontet az ellenség felé tfinállyan és fegyverét praefentalla, ugy a' Hajóhidnál álló-Strásák, mindétig â viz-ellen ortzávál fordullynak, hogy az arra menőket jól megtekinthetsék. â mint-is hogy Bokros Lovak által â vízben né veteffenek.
- 33 Ha â Külső-Strásán (Vor-Poft) mell távubb vagyon a' Többi-től, álló, első kérdésére, a' jövő, éjjel nem felelne, azonnal praefentálván fegyverét a' lövéffel kézfzzen legyen, és máfodfzor kiáltfon, melre ha felelet nem adatik, azonnal tüzet adgyon, azért a' Stráfa loha fegyverét le ne tegye, fe kezébül ki ne adgya.
- 34 Éjjel a' Strása Senkit közel magához ne botsásfon, valami jönn és magát meg nem-ismérteti, meg-állitassék, a' Tizedes vagy *** Gefraiter ki-hivataslék. ki ennyihány néppel visgállya meg,

ölnyi, ennek árka 1½. ölnyi, fzéleségű és mélségű fzokott lenni, hasonló vaftagsága vagyon a' Mellékezettyének-is (Brustwehr) a' belül lévő partolattya * allyánál 2. vag * 3. gyöpbül tsinált padotskák vannak, mindenik egy lábnyi magafságu, hogy ha kívántatik, hogy a' hajdú arra föl-álhosszon, ezt az Agyu globitsa meg-nem járhottya.

(a) Approche annyit téfzen, mint egy Futó-Arok ez méll Arok, mellbül a' föld ki hányatik a' város felöl, a' mint-is nem vitetik az Erősfég felé igyenesfen, hanem görbén Oldalast, hogy a' város bástyáirul belé ne lühesfenek, ezen árokban nyomakodnak közelebb, kik az Erősféget meg-akarják venni: Azonn Arkolások pengig, mellek az Erősfégbül a' meg-fzálló Tábor felé hányottattnak, hogy igy emezek munkájja meg-gátoltaslék Contré Approchennek nevezettnek.

** Detachment, ez bizonyos hadi Sereg, mell nagyobb és Sokakbul egyben vetetik, hogy igy evvel, vagy valamely helség be-keriteslék, vagy pengig bizonyos fzükségre a' Taborban tartoztaslék. Azon ki valosfzott fereg Detachment, melly valamel erősfég bé-keritesére rendöltetik nem olly fzámos, mint, a' melly a' Táborbul ki-marchiroz, ez fokfzor távurul ugy tetzik mint ha egézf-Tabor volna: Az Erősfégben lévő Detachirte munka a Bástyátul külömb vagyon, mellet a' gyöngébb rész vagy a' Contrefcarpe az város árka külső oldala, ott lévő hellel égütt, oltalmaztatik.

*** Gefraiter (Anspesfades) ezek a' Gyalog Compagnianál a' köz-Tifztek után leg-elsőök, kiknek-is, hivatallyok, hogy a' Test őrző Seregnél

hogy ki légyen? azután a' Comandirozó Tifztnak meg-jelentse, minek-utánna meg-állíttatott; de még-is ha erőfzakoskodik, a' Strása reá tüzet adgyon; mihelelt távulrul valami észre-vetetik, azonnal egy Strása a' Dupláztatott hele állásáru (Poften) a' Fő Strása helére futamodgyon, és Lasfan bé-jelentse, hogy a' Nép, fegy-veréhez állhosfon, ezenn okbul minden veszedelmes étzakai és külső Postirumok duplás Strásával ki-állíttatnak, hogy egyike a' Fő-Strására mehesfen, másika pedig helében meg-állhosfon, a' Záfzlók Strásái, ugy egyéb Strásák-is hasonló-keppen állíttatnak ki, hogy egyike a' Fő Strására mehesfen, máfika pedig helében meg-állhosfon. A' Záfzlók Strásai, és egyeb Strásák, ugy nappal mint éjjel, az ő módgya Izerint válokra tetetett fegyverrel állyanak, és az egyéb Comandóra várakozzanak.

35 A' Strásák és Beratschaftok Comendántyaik és Fő-Strása Mesterjektül gyakran vifitáltasfanak.

36 A' Generalis Strása fegyverét, a' Comandérozó Generálisnak praesentálja, a' Záfzló-Tartó lobogva a' záfzlót meg-hajtya. és Marche doboltatik, ugy az egyéb Generalis Strásák, kikenél Fő Tifzt vagyon; A' Feld Marchalnak midőn a' fegyver praesentaltatik, tehát a záfzlótartó a' Záfzlót egézfzen ki-bontván lobogtasfa, de a' Dob ne hallafsék; A' Fő Hadi Elfköz Mesterének, vagy Cavalieria Generállissának tehát a' Záfzló-tartó a' lobogó záfzló egyik Szárnyát kezében tartya; a' Feld-Marchall-Hadnagy nak, a' fegyver praesentáltatik, és a' Záfzló tartó a' záfzlót kezében tartya, föl bontás nélkül; a' Fő Tábori Strása mesternek (Obrift-Feld-Wachtmeister) a' fegyver praesentáltatik, a' Záfzló pedig a' Dobon nyugfzik.

37 A' Fő-Tifztek midőn a' Feld-Marchalhoz és Obrift-Feld-Zaigmaifterhez mennek a' föl és le-Marchirozaskor doboltattnak; de a' Doboláft tiztesfég kedvéért, egyedül a' Stráza, a' Comandirozó Generálisnál hallattya; ha pedig az Obrift-Feld-Zaigmaifter valamellik fzarnyán, vagy falukon távul a' Comandérozó Generalistul Campiroz, hasonló-keppen Dobbal hallatthattya magokat, ugy midőn a' Generalitás Quartirban vagyon, tehát a' Dobolás egyedül

(Corps de Garde) Strásák a' föl váltásra és föl állításra vigyázzanak. A' mezőn a' leg veszedelmesfbb lineák és Strásákra (Verlohrne Schildvacht) rendeltettnak.

Gefraiter Tizedes, ez-is a' Gyalogság köz-tifztye, ki a' népet az ő Státiojokra vezet, és a' Strását tanitván rendeli: A' Postirumokat vizsgálly, és a' Strásákat Izkta föl-váltonyi.

- az első Generalisnál halasfék, a' Strásák pedig, kikhél Fő-Tifzt
vagyon a' föl, és le-menetelkor a' Dobbal hallassák magokat.
- 38 A' közönség és imádtásg óráján, Prædicatiókor, Eftvéli nyugodalomra való Doboláskor (Zapfen-Straich) főka (Schaar) és Napi-Strása járásakor, a' Kapitány az egész Strázsával fegyverben állyon, és aztot lábánál tartsa.
- 39 A' Fegyver præfentálásakor a' Fő-Tifztek a' Comandirozó Generálist fegyverek vizfzva és előre hajlásával, ugy fővegek levételével, a' többi Generalitás pedig, mint szokás közönségesfen, közfzöntsek.
- 40 Az Oberfterek nyilaznak (roulliren) az Armádánál hivatallyok végben vitele eránt, az ő Rangjok vagy-is érdemek szerint, a' Fő-Hadnagy (Obrift-Lieutenant) és Fő-Strázsa Mester pedig a' Regimentek rangja szerint, mellben állanak.
- 41 Ha valamell Tifzt Comandiroztattnék, mellen a' Comandó for nem volna, a' Comandó előtt ne profestállyon, fe panaszolkodgyék, hanem meg-lévén, azután remonstrálhottya, hogy pedig a' Comandi, hibányos ne légyen, a' Regimenteknél mindétig a' Fő Strázsá-Mester a' Laifromot vagy Listát magánál tartsa, mell szerint a' Comandók föl vannak jegyezve.
- 42 Jó-gondviseléssel legyenek a' Tisztek, hogy a' Pajtasok jól főzzenek, mivel ez legnagyobb gondviselés hogy a' nép égésfégben meg-tartassék..

A' Parola Ki-adásáról.

- 1 Az Armádánál a' Comandirozó Generalis a' leg öregjebb Gyalogság Generálissának, ha jelen vagyon, ugy a' jelen, lévő Lovaság, és * Artilleria leg-Öregjebb Generálissának mindenikének

* Artilleria tulajdon magyarázattal annyit tézsen, mint nagy lövő szerfzám, ugy mint az A'gyuk, Mosarak, Petárdak és más hadi eszközt minden nemei, hozzá tartozandó eszközőkkel egygyütt, melleknek mind a' Táborozás mind pedig az Erősfégek oltalmazáfa vagy oftromlásában az ember hafznát szokta venni; Ez a' Generalis Feld-Zaignaifter Comandó-járo vagyon bizva, ki Generális, Oberfter, és egyéb Tifztyeit Comandirozza. Ezen szó által azon tanittás vagy tudomány-is jelentetik mellben az Iffjuság gya-koroltatik, miképp köllesfék a' fegyvert el-Kézfzittenyi, és annak hafznát venni, ugy a' Puska-port-is. Errül lévő fogásokat; Pyrobilia vagy Pyrotechniának hívnak, mellyekben némelleknek titkos fogáfi vannak, mind a' mulattságos Tűz-játékban, mind pedig az irtóztató veszedelmes, Bommák, Tűzes, Glóbitsok és Dög-halálos Glóbitsok hányásában, ezenn utólsó ugyan már meg-fzúnt.

adgya-ki a' Parolát, kik az egyfzer-s-mind ki adatott parantsolat mellett, a' Gyalog és Lovasokhoz által-vizik.

- 2 A' Fő Strása Mesterek mindétig magok hozzák az Armádátul a' parolát, és ha a' Generalitás előtt valamit bé-köllene jelenteni, a' Fő-Tábori Strása Mesternek, kin azonn nap a' for vagyon, magok meg-mondgyák, vagy a' helében a' Regiment Kapitánnya által, hirül adgyák.
- 3 Ha estve a' Beraitschafft ki-állittatik, és az ő Postirumján meg-áll, és a' Fő-Strázsa-Mester, vagy Kapitántul előfzör visitaltatik tehát a' Strázsa ezektül vegye a' jelt (Lofung) a' többi-Tisztek penig kik azutánn visitalnak, tartoznak a' jelenseget, a' Strázsanak meg-mondanyi, mivel éjjel alig tetetthetik elégséges praecautio ;
- 4 A' külső veszendő Strázsanak a' jelenség szava ne adaslék.
- 5 Midőnn a' Comandirózó Generalis a' Parolát ki-adgya, tehát a' Strása fegyverét praesentálja, mellet a' General *Adjutánt a Kapitánynak megmondgyon, és a' midőn a' General Adjutánt a General-Strázsa eránt a' Kapitánynak meg-jelenti, tehát ez a' fegyvert praesentáltotta, és meg-halgattya Dárdájját (Partifan) vagy flintájját, és füvegét kezében tartván.

A' mi Gyalog Regimentyeink Dobolási felül.

A' Regimentek közönségesfen a' Régi Tsáfzarok szokási szerint' doboltasfanak, és ugyan oll formán mint Guido Stahrnberg Regimentyében szokás, mell minden Gyalog Regimentyei között ő Főlségének leg-régiebb, ez meg ne változtaslék semmi módon, se vidéki mód bé ne véteslék: Mi a' Granadiros Compagniákat illeti, tehát nékiek meg engedtetik, hogy magányos Marchotveresfenek, de ezeken kívül minden Regimenteknél a' Dob-vérések egyenlők legyenek.

* Adjutánt a' Regimentnél, mindenkor estve a' Majortul a' parolát szokta hoznji, az ő 3. Stabalis Tisztének és a' Fő-Strázsa Mester quartirja előtt a' parantsolatott, kiolztya. Ez Szokás szerint a' Fő Stráza Mester Orderjét vízti vegben, a' Kapitányoknak meg-mondgya hogy mikor jelenyenek-meg az Oberftérnel. O veszi számban a' Regimentek költségét, és a' Parada helre a' Májórnak mi kívántotik el-küldi: a' Regimenteket Battalliomban allittya, és szokta a' Fő Tisztek rabságát meg-jelenteni. General Adjutánt, ez mindétig a' Generalis vagy leg Főbb Tiszt körül az Orderek expeditióiban foglalatoskodik.

**A' Közönséges Generalitásfág parantsolattyán Kivül
a' Fouragirozásban vagy eleség szerzésében mire Kölletik
vigyáznyi.**

Midőn az eleség meg-szerzésére parantsolat adatik, tehát az el-menők, a' Regiment előtt ezve gyülekezzenek, egy Zászló-tartó, vagy ha fokban volnának egy Hadnagy és a' Szekér-Mester menyen velek, kik-is irásban tettefnek a' meg-nevezett Zászló-Tartó vagy Hadnagy köteleztetik minden excessusrul Izámot adni, ugy a' vele ki ment népet együtt tartanyi, nem külömben ha vizfsza jönnek, mindenikét megént Regementyéhez állittanyi, ugy ha valami el-veszett volna, tehát a' Regiment Comendántjának meg-mondanyi.

A' Tifztek, elő-állittásáruul és azok el-botsáttásokruul.

- 1 Az Oberster kinek egy Gyalog Regiment ajándékoztatik, vagy-is engedtetik, tehát ezen actushoz magányosan rendeltetett Generalis, az Obrift-Liethenant penig ugy a' Fő-Stráza-Mester a' rendeltetett Oberfter által az egész Regimentnél lobogó Zászlóval jobb és ball-szárnyrul lóditott bekerittésfel, elő állittassanak; Ha penig a' Regiment együtt nem volna, tehát a' Parolánál a' Batallion Comendántjánál bé-mondatik; A' Kapitány, Hadnagy es Zászló-tartók a' nékiek rendeltetett Compagnia előtt a' Fő-Stráza-Mester által elő állittassanak, ehez ugyan, az egész Compagnia lobogó Zászlóval ki-mégyen, de kerekas kerületett nem tsinál, hanem tsak előtte az izeket bé-zárja.
- 2 Valamint elő állittattnak, ugy hasonlóképpen el-is botsáttattnak (Quittirt).
- 3 A' Quartir-Mester, Wachtmaifter-Laidenant, és egyéb kis Stabalis, Tifztyei Regementyeinknek, a' Parola alatt állittattnak elő, a' Kapitány a' Tizedeseknek a' parantsolatott ki-adgya; ugy állittattnak-elő a' Tizedesek-is és Gefraiterek.
- 4 Minden meg-engedtetett Titulatis-Tifztek, es aggregatusok, hasonló módon a' Parolánál állittattnak elő.

A' Tifztek-Temetésirül.

- 1 Ha valamell Fő-Tifzt el-temetetik, tehát ugyan olly Fő-Tifztségben lévő Comandirozzon.
- 2 A' Zászló-tartó vagy Hadnagy temetésénél, ugyan hasonló Zászló-Tartó vagy Hadnagy vigye a' Comandot, a' hozzátartozó

- köz-Tifztekkel, Dobossal és 50. néppel; A' Kapitány temetésénél, ugyan egy Kapitány, 1. Hadnagy, 1. Zászló-tartó, és 100. nép a' meg-holtnak Compagniaíjjából Zászlóval, ha pedig annyi ki nem telnék, vagy közülök Strásán vagy jelen nem volnának, tehát már Compagniaíjából azonn 100. nép száma helyre állítasfék; A' Fő-Strása-Meſter temetésén, megént Fő-Strásza-Meſter megjelenyen, ha jelen találtottik, ha pedig nem, tehát ennek helében egy ſzolgalotban lévő Kapitány vigye véghez, 2. Kapitány, 3. Hadnagy, 2. Zászló tartó és 200. Nép. Az Oberft-Laidenant, ugyan Oberft-Laidinant által, ha jelen volna, ha pedig nem tehát Fő-Strásza-Meſter, és egy egész Battallion által el-temettetik. Egy Oberftert, és Regiment Comendántját. Megént Oberfter, vagy ha az jelen nem volna, Oberft Laidinant, temeti-el, egy Granardiros Compagniaíval, és egy Battalliommal: Ha pedig a' Regiment rendeltetett Oberfterje, tehát az egész Regiment Megyen a' temetésére.
- 3 A' Fő-Tábori-Strásza-Meſter temetésénél-megént ugyan Fő-Tábori-Strásza-Meſter Comandéroz, az ő Brigadéjja 3. Battalliomjával 3. Agyuval: Feld-Marchal-Laidinontot, ugyan Feld-Marchall-Laidinant, egy Fő-Tábori-Strásza-Meſterrel, 4. Battalliommal és 4. Agyuval: A' Fő-Tábori eſzköz Meſterét (Obrift-Feld-Zeigmeifter) hasonló Fő-Tábori-Eſzköz Meſtere, ha jelen volna, ha pedig nem tehát Feld-Marchall-Laidinant 1. Fő-Tábori Strásza-Meſter 8. Battallion, 8. Agyuk; utólyára Feld-Marſchal temetésére, 1. Fő-Tábori-eſzköz Meſtere, 2. Feld-Marſchall-Laidinant, 2. Fő-Tábori Strásza Meſter. 12. Battalliom és 12. Agyu.
- 4 A' Kapitántul fogva, a' meg-holtnak Compagniaíjában vagy Regimentyében lévő Tifztyei, fekete fátyollal ötöt mind addig jáfzollyák, meddig helében más nem allittatik.

A' Zászlók föl-Szentöltetéséről.

- 1 Minek-utánna a' Regiment a' ki-válofztatott hellre, Compagnia forral ki marchirozott, és Ofztál avagy Divifióra föl-olztatott: a' Zászlók pedig Strászaikkal a' Compagniaíak eleiben késértettek, és a' Regiment rendben állittatott a' fegyver le-tetetett, és a' zászlók a' Dobokra hélhezettek, azoknál nem tsak egy Strásza állittasfék, hanem mindenik Compagniaíanal egy Gefreiter 4. emberrel tartasfék, kik idő folta alatt, a' Strászát végben vihessék meddig a' többi a' Templomban vagynak.
- 2 2. A' Templom vagy Sátorban (holl a' Zászlók föl-ſzentelése

vitetik-végben, mell a' Regementül távul ne legyen) az Uj-Záfzlók a' Vezérlők (Führer) által, kiket egy Feldvvaibl, Iz-szerben vezet, minek-előtte a' Compagniak ki-nyomakodnának, tsöndesen oda vitetnek, holl ez-előtt nyeleikre enyhány fzeeggel vagy Kapptsokkal meg-fzegeztettek, és a' koronátskájok föl tsináltottak.

- 3 A' Regement Paterje vagy más Clerus ki ezenn functio végent kérettetett, él-kezd az Ifteni Izolgalatot, ha midön már a' Compagniak Fő-es köz-Tifzteiktül a' Templomban vezetettek.
- 4 Idő-közben, midön a' Pater az Evangeliomot énekl, az Oberfter vagy Regement Comendántya kardját ki-huzza, ezután a' többi Fő-Tifztek hasonlóképpen, és az Evangeliom el-végeztetésekor, ismet hüvelyekben tefzik, evvel jelentvén, hogy magokat Ujra Záfzlójokhoz kötelezik, és aztot utólsó tsöp Vérek ki-ontásáig oltalmazni kívánnyák.
- 5 A' Mise után következendő mód szerint szentöli-föl a' Páter az Záfzlót.
- 6 A' Föl szentölés utánn a' Regement megént fegyveréhez, a' Vezérlők pengig meg maradnak, és az Uj-Záfzlókat tsöndefsen hozzák (valamint ezelőtt a' Comendántul hozták volt) a' Regement eleiben, egy, két vagy több Afztalra, mellek, a' fzegek bé-verettezésére oda helhezettek; ezeken kéfzen legyenek a' fzegek, kalapáts, fogók, és Arok.
- 7 El-ottan a' Pater a' Sz. Háromság nevében 3. fzeget vér belé, ezt követi az Oberfter vagy Comendánt, az 1. fzeget belé veri a' Királyné ő Főlsége nevében, a' 2. kát a' Fő Comandirozo nevében a' 3. madikát kedve szerint lévő nevében; ez utánn a' Stabalis es a' Compagnia Tifztyei érkeznek, és mindenike az első fzeget ő Főlsége nevében, a' másodikát a' Fő-Comandirozó nevében, a' harmadikát az ő Oberfterje nevében a' negyedikét pengig a' Compagnia nevében veri belé, ez meg-légyen a' Fő-Tizedes (Feldvvaibl) Führer, és egyéb Tifztek ugy mint 2. Tizedes, 2. Gefraiter, nem külömben 2. köz gyalog-katona által-is minden Compagniából, az ő Rangjok vagy érdemek szerint egymás utánn, a' mellette lévő afztalon, meddig mindenik Záfzló nyelére jól és erőfzen föl nem fzegeztetett.
- 8 Ha pengig a' Regement vidékieket invitalt, tehát rá érthetnyi magátul-is, hogy a' Patert ki vevén ugy az Oberfter, mint a' több-Tifztek-is a' Vidékieknek engedgyék az elsőséget.
- 9 A' Záfzló-Tartók ezenn Solennitas előtt való-estve nem tsak az Invitatoria ki-küldetnek hanem a' föl-fzegezéskor-is jelen legye-

nek, és a' kalapátsot kézhez adgyák; ha vidékiek jelen vannak, tehát a' Comendántnak adgyák a' kezében, ki-is aztott a' Vendégeknek praefentálya; Ez-is a' Zászló-tartók hivatallya, hogy az Arral, lyukat tsinállyanak, a' mint is szükség hogy több Ar tetesfék az Alfalra.

- 10 A' Compagnia Kapitánnya mindenikének meg-közfőzni, hogy zászlójját föl-fzegeznyi fegettették.
- 11 Ezek meg-lévén a' vezérlők (Führer) a' Zászlókat tsőndesfen ifmét Compagniaíjokhoz vizik, és a' Zászló-tartó mellé bal felül állanak, ki még az ó-zászlót a' kezében tartya.
- 12 Mind ez-után a' Tifztek Divízióikhoz állanak, és el várják a' Regiment Comendántyát vendégjeivel, kiknek a' Fő-Strázsa-Mester fegyverét praefentálya, és Doboltatt; ha szintén oll fzemélek jelenn nem volnának-is, kiket a' Dob-fzó hallása illetve.
- 13 A' Comendánt további parantsolattyára, a' Fő-Strázsa-Mester jobb és ballzárnnyrul lódittva, kerek kerittes formál, és a' Regimenteknek meg-jelenti, hogy az Oberfter parantsolattyából az ó-zászlók cassaltottnak, és az Ujjak fognak föl-állittatnyi, erre a' Lóru le-fzall, az Compagniaíkhöz rangjók vagy praecedentiájok szerint megyen, el-vévén a' Vezetőktől (Führer) az Uj-Zászlókat, azokat a' Zászló-tartóknak adgya, el-veszi az ó-zászlókat, és Compagniaíknak adgya, kik fordítva vállokra teszik, és elfze tfinálva az utolsó Izben vitetik, a' Páter penig térdepülve a' zászló-tartóra adgya az áldált, így egymás után a' többi Compagniaíknál-is. Ezután
- 14 A' Fő-Strázsa Mester megént Lóra ül, és az Auditornak (ki-hasonlókeppen Lovon-ül) meg-parantsollya, hogy a' Hadi Articulusokat nagyon el-olvassa; Ez az egézf Regimenthez tartozókat inti, és a' párt-ütéftől feddi, rövideden meg-magyarásván, minemű nagy sértésére a' leli ismeretnek a' hamis esküvés le-tétele légyen, ellenben minemű ditséretes Iften és ember előtt kedves zfc. Erre a' Regiment szokott esküvését végben vizfi.
- 15 Ezek meg-lévén a' Regiment Cápítánnya rövid befzédet tart, mellben őket hivatallyok végben vitelére inti, és végtére meg-hajult térdel a' Mi-Atyánkat nagyon el-mondgya.
- 16 Tovább midőn a' Dobosok jelt adnak a' Keregdített kerittés meg-nyittatik, és a' Regiment az előbbi Diftantiájjára nyomódik, ugy midőnn a' zászlók az Uj-zászlók-Strázsaíhoz vitettnek, a Comendánt Quartirja előtt marchirozván, azután megént bé-fzall Dob-fzó hallásával, valamint a' Paráda helére marchirozott.

- 17 Ha az Armadánál az ember a' Táborban Battalliom rendivel Campiroz, a' zászlók föl-szegeztettek, tehát a' nevezett Regiment Frontejjánál legyen meg, és a' Regiment a' Föl-szentöles után. a' Compagnia Utzájában Marchirozzon, az zászlók pedig az ő illendő Diftantiájokra vitettek.
- 18 Az Ó-Zászlók a' Compagniak Comendántjának tífzeség kedvéért hagyattának, de ugy hogy azok minden bötsülettel kezénél 24. óránál tovább ne tartaslanak.

A' Mufrálásakor miképp Kölletik magát viselni.

- 1 Midőn egy Regiment, vagy Battalliom vagy magányos Compagnia Mufráltotik, mell Mufráláft akár Fő-Hadi Comiffarius, akár Hadi Comiffarius-Tífztye vigye véghez, tehát a' Regiment, Battalliom vagy Compagnia az egész zászlókkal, Puskával és kardal a' parada helre ki-állittatik, de ill külömbséggel hogy mihelelt a' zászlók a' Battalliom közepire, a' zászlók Strásájja által hozattának és föl-állittattak, mindenik zászló Compagniájja jobbja felül áll úgy a' Dobofok, Tizedefek, és a' többi Compániájoknál megjelennyenek.
- 2 Az után az Imádságra három Dobofok által, mihelelt a' Fő-Strázsa-Mefter nékiek jelt adott, doboltatik.
- 3 Mikoron a' Mufráló Comiffarius a' Regiment, Battalliom vagy Compániához jön, a' Fő-Strázsa-Mefter midőn még harminzt-lépésnyire volna, a' Fegyvert praesentáltottya és Doboltatt; de a' Zászlók meg nem hajtattnak, kinek-is eleiben lovagol. Őtet az Oberfterhez, vagy-is a' Regiment Comendántjához vezet, és ha Kivánnya az Izeket meg-tekinteni, véle együtt lovagol, ha pedig a' Mufráló Hadi-Comiffarius a' Mufrá-Afztalhoz ért, tehát a' Fő-Strázsa-Mefter lováruul le-fzáll.
- 4 A' Mufrá-Afztalhoz több szék nem szükséges, hánem csak mennyi a' Stabalis-Tífzteknek és a' Comiffariusnak kívántatik, mivel a' Kapitány nem szokott le-ülnyi, ha pedig a' Comiffarius valamel dolgot kívánna megvizsgálni, mell Stabalis Tífzet illethe, tehát kérje őtet, hogy pro tali actu specifico egy-kevesé fére menne.
- 5 A' Revifióknál a' Compániák Zászló nélkül nyomakodnak-ki, és ezen Revifiót végben vivendő Comiffariusnak, fegyvereket praesentállják; de Dobilás nélkül.
- 6 A' Midőn meg-Mufráltottnak, tehát az első Compánia a' Mufrá Afztalhoz meg-állapodik, fegyverét praesentállja, ha ez

egészlen által ment a' Mufrán, tehát a' Máfodik, és így egymás után: Mihelelt a' Compania fegyverét præsentállya, azonnal a' Furir a' Mufrá-Afztalhoz áll, a' Comiffariusnak két, a' Regiment Comendántjának pedig egy Mufrá Lifztát kezéhez ad, és más hasonló Lifztábul az egész Compania émbereit elő-olvassa, oll móddal, hogy ha egyik a' Mufrán által-ment. azonnal a' következendőt hívja, midőn ő a' Kapitánt nevezi, Ez meg-parantfollya hogy fegyverjeiket lábokhoz le-botsásfák, és femmit nem szólván illendő közfönettel a' Mufráló Comifsárius előtt által-megyen. hasonlómódon tfelekeznek a' több Fő-Tifztek-is; A' Feldbablul fogva a' Fő-Tizedesek, ha hivatnak, mindenike Rövid fegyverét a' vállára vefzi, és a' Mufrá-Afztalnál álva, lábához le botsáttya, le-vefzi a' Süvegét fegyverét ifmét vállára teszi, és tovább marchiroz, Záfzlójjához állván mell 10. lépésnyire a' Mufrá-Afztaltul vagyon, meddig az egész Compánia Gefraiterjeitül körül vétetik, azután a' Záfzlo azon distantiára vitetik, a' hol a' Compánia fog formáltatni, a' Dobra tetetik, ennél egy Gefraiter Ugró-Páltzával (Spring-Stock) Strázsál, ha a' Dobos hivatik e fem fele femmit-is, hanem vvirblt vér egész a' Mufrá-Afztalig.

- 7 A' Mufrá-Afztalnál mindenike egy kevesé meg-állapodgyék és varjon, hogy a' Mufráló Comiffarius ötet valami eránt nem kérdezi-é? kinek-is minden bötsülettel tsöndeffen feleltésék, az után mindenike Záfzlójjához vizfza mégyen.
- 8 A' Fő-Tizedes köz gyalog-katonák ha hivattnak, felellyenek: Itt vagyok, vállán az ő módgya szerint fegyverrel a' Mufrá-Afztal eleiben állyanak, ott azt præsentállyák, és azután ifmét Záfzlójjokhoz mennyenek.
- 9 Az Öreg és kitfny Regiment-Staab, minek utánna az egész Regiment meg-mufráltatott egyedül a' páltzával áll a' Mufráló Comiffarius eleiben, a' Mufrá-Afztalznál.

A' mi Királyi Gyalogságink Jurisdictiójjárul.

- 1 Tudva vagyan a' nélkül-is, mikép hogy ő Fölsége Gyalog Regimentyei Oberfterjeinek a' Jus gladii una cum jure aggratiandi kegyelmessen megengedetett, az első in Causis criminalibus annál-inkább, hogy a' mennyire a' Regiment büntetése meg-érdemletik illendő-képpen exequaltothafsék, ad infituum Procelfum in-quisitorium, & sententiam debite ferendam a' meg-hallgatáfok és Hadi-Törvények bé-hozása szerint; mell mellett kívántotik hogy

tovább-is meg-maradjon ; ez még hozzá tetetthetik, hogy a' Regiment ezen Jurisdictionja nem csak az alatta lévő Stabalis Fő és köz-Tiszteket, ugy a' köz-népet-is ; hanem még a' kis-Stabot, Mar-kotányosokat, és ki a' Companiánál tartózkodik, nem külömben azok Feleségeit, Gyermekait, szolgait és egyéb-szolgálatban lévőket is-illeti.

- 2 Valamint minden Capitalis-Dolgok a meg-halgtásban, meg-vizsgáltottnak, és a' Hadi-Törvény szerint eránta ítélet tétetik, ugy ez alatt hasonlókeppen azonn Vétkek bé-foglaltattnak, mellek száz-páltza ütést, vagy a' két linea között lévő uttzán való futás alatt a' veszfözést meg-érdemlik, mivel ezektől, gyakran meg rokkannak, némelkor meg-is halálnak, azért senki ne veszföztség vagy száz-páltza ütésfel ne verettesség, hanem ha a' Hadi-Törvény erre ötöt Condemnálná.
3. A' Táborban a' Regimentek Jurisdictionja egyedül a' ki-jedzett zöld-ágokig, vagy jel tzégérig tartatik.

A' Törvényes meg-halgtás vagy Examenrúl.

- 1 A' Törvényes Examen két féle szokott lenni, ugymint summás és Articularis, az első a' Militianal ritka szokás, a' másodika pedig abban áll, hogy a' ki az Examenre vonyatik a' föll-tett kérdésekre szóval meg-hallatik, mell kérdés és felelettel maga a' vádolást vagy pört meg-bizonítja.
- 2 Ez illetén Exament ha Capitalis vagy Criminalis dolog a' Feldvvablín kezdven a' köz-emberig, Egy Kapitány, 1. Hadnagy, 1. Feldvvabl, 1. Tizedes, 1. Gefraiter és 1. köz-ember az Auditorral együtt. A' Fő-Tisztek Examennye pedig, és leg-inkább a' Stabalis személeké a' Hadi Törvény Gyűlésében tartafsék.
- 3 Ha az Examen elő-vetetődött in Criminalibus, senki, de még lölki Atya se botsáttofsék a' Delinquenshez mind addig, meddig az Inquifitio végben nem ment.

Közli : Dr. SZENDREI JÁNOS.

A MAGY. TUD. AKADÉMIA HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁBÓL.

A Hadtörténelmi Bizottság legutóbbi ülésén báró Forster Gyula akadémiai tt. és bizottsági tag elnökölt, mivel a bizottság eddigi elnöke: Rónai Horváth Jenő cs. és kir. altábornagy az északi harc-téren szerzett betegsége következtében meghalt. Báró Forster Gyula tt. tag az ülést megnyitván, elsősorban is mély megilletődéssel és kegyeletes szavak kíséretében hozta a bizottság tudomására a valóságos elnök: Rónai Horváth Jenő elhunytát és azt, hogy az akadémia főtitkári hivatala, az Ügyrend alapján, annak idején gondoskodott a végtisztelet megadása iránt. A bizottság elhatározta, hogy Rónai Horváth Jenő emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

Ezután a bizottság, hivatkozással az akadémia ügyrendjére, báró Forster Gyula akad. tt. és bizottsági tagot választotta meg elnökéül.

Pilch Jenő őrnagy, segédtag és a Hadtörténelmi Közlemények szerkesztője, jelentést tett a folyó ügyekről, majd dr. Angyal Dávid és dr. Komáromy András ltagok Tiszaujhelyi Ujhelyi Péter vezérkarhoz beosztott m. kir. honvéd századosnak a bizottság segédtagjainak sorába való meghívását terjesztették elő. A bizottság elfogadta a javaslatot és az osztály útján az összeülés elé terjesztette.
